

Vardagsmystik

Reträttföreläsning hos Birgittasystrarna i Djursholm den 23-25 februari 2018

Hans eminens kardinal Anders Arborelius OCD, biskop av Stockholm

(Föreläsningen är nedskrivna efter bandinspelning)

Föreläsning I

Vi ber om den Helige Andes ljus och ledning. *Herre, Jesus Kristus, sänd oss din Helige Ande. Lys upp vårt liv med din närvaro, så att vi ögonblick för ögonblick kan se dig mitt i våra liv, tjäna dig, älska dig och förkunna dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Temat för reträtten, vardagsmystik, är lite missvisande, eftersom vi är på reträtt en helg. Men vi gör reträtt för att förbereda oss för det vardagliga livets mysterium. Större delen av vårt liv är ett vanligt, alldagligt liv, och vi kan där upptäcka att vi har en ständig kontakt med den levande Guden. Vi är aldrig utan honom, utan det liv vi lever, lever vi i Kristus. Paulus använder uttrycket ”i Kristus” 225 gånger. Han pekar på att vår existens, vårt liv är i Kristus, inte utanför.

Först vill jag citera den heliga Elisabeth av Treenigheten (1880-1906). Det hon säger kan förklara närmare vad livet i Kristus innebär. Hon säger: ”Vilken allvarlig sak livet ändå är. Varje minut skänks oss för att vi alltmer skall kunna bli rotfasta i Gud, som Sankt Paulus säger, för att likheten med vår gudomliga förebild skall framträda tydligare, föreningen bli allt innerligare”. Varje minut, varje ögonblick, är en gåva, då vi kan bli rotfasta i Gud, då vi kan finna vår grund, vår tillvaro i honom. På så sätt kan vi mer och mer växa in i den djupa föreningen med Kristus och bli honom alltmer lika.

Ordet mystik innebär att mysteriet, trons mysterium, tron på Kristus, integreras i vårt liv och bär frukt. Det objektiva mysteriet, den tro vi bekänner på Jesus Kristus och hans frälsning, blir en erfarenhet och vårt sätt att leva. Det är inte bara något vi tittar på utifrån, utan det blir den livsluft vi lever av. Själva vår existens blir att få del av Kristusmysteriet och blir då mystik. Man talar om mystik i många sammanhang, men för oss kristna innebär det denna omdaning i Jesus Kristus. Vi skall, som Elisabeth säger, förenas allt innerligare med honom, så att vi blir mer och mer lika honom. Det är en process som pågår ända sedan vi döptes, vare sig vi tänker på det eller inte. Genom dopet har Kristusmysteriet blivit en inre verklighet i oss, och vi har fått del av trons mysterium. Varje gång vi firar mässan bekänner vi efter konsekrationen: ”Din död förkunnar vi, Herre, och din uppståndelse bekänner vi, till dess du återkommer i härlighet”. Kristi död och uppståndelse är en inre verklighet i oss. Vi har del av detta hela tiden. Vi växer in mer och mer i föreningen med Jesus, om vi tar emot mysteriet, öppnar oss och låter det ske.

Det enda vi behöver göra är att låta Kristusmysteriet ske. Vi kan inte själva producera det. Det är nåd, en gåva, en överströmmande gåva, men vi kan lära oss att ta emot det. Ibland är detta det svåraste i vår tid, för vi vill åstadkomma något, ha resultat, producera och konsumera. Vi vill vara effektiva. Men här är det bara att lära sig att ta emot en skatt, som redan finns inom oss genom dopet, men som vi kan lära oss att leva av och leva i. Under reträtten skall vi

egentligen bara öva oss i att låta detta liv strömma in i och över oss. Vi skall lära oss att ta emot Guds gåva i Kristus.

Det låter enkelt och det är enkelt, men vi är inte alltid enkla utan mer komplicerade. När vi talar om mystik och meditation vill vi, att det skall vara en komplicerad metod där man gör en mängd saker. Men det kristna livet är egentligen så enkelt, för det handlar om Kristi liv, Kristi mysterium, en verklighet som finns där men som vi i tro tar emot. Vi låter honom ta oss i besittning. Vi låter oss bli rotfasta i Gud. Vi finner vår glädje i att tillhöra honom, även om vi inte är glada, för vi är inte alltid beroende av våra känslor. Det vi är med om sker på trons plan.

Det är ingen tillfällighet att vi talar om ”din död” och ”din uppståndelse”, för livet pejar ofta mellan dessa två faser, död och liv. Varje kväll övar vi in döden i Completoret. ”I dina händer, Herre Gud, befäller jag nu min ande”. Om vi kan släppa taget om livet, kan vi också somna lättare. Annars tänker vi på alla bekymmer och problem som har hopat sig under veckan eller på vad som skall hända nästa vecka. Men vi kan släppa taget, överlämna oss och ta ut döden lite i förskott, för vi vet inte om vi vaknar upp nästa morgon, även om det hittills har varit så. En del av den klassiska kristna livsvisdomen är att besinna att döden är en del av vår tillvaro som Jesus har förvandlat. Franciskus (1181-1226) säger att döden har förvandlats till Syster Död, som en gång skall hjälpa oss in i den eviga härligheten. ”Till dess du återkommer i härlighet”, bekänner vi.

På morgonen står vi upp igen. Varje morgon är något av påskdagsmorgon, där Kristi uppståndelse kan lysa fram. Det brukar inte vara det första vi tänker på när vi ser oss själva i spegeln på morgonen. Men så småningom kan vi leva så av Kristusmysteriet att vi kopplar det till vår alldagliga verklighet. Det är menat att vara så. Allt det som har uppenbarats och getts oss i Kristi mysterium skall bli vår alldagliga livsluft och verklighet. Vi får, som Elisabeth säger, öva in det synsättet varje minut och varje ögonblick, fastän vi kanske inte alltid tänker på det. Att leva som Guds avbild, Guds barn i Kristus, innebär att vi har del av Kristusmysteriet. Att bli medveten om detta är något av det viktigaste för oss. Vi är hela tiden föremål för Guds kärleksfulla handlande. Fadern vill känna igen sin Son i oss.

Gud vill hjälpa oss att bli mer Kristuslika. Att se Kristusligheten också i de andra är något vi kan öva oss i under tystnaden. Då ser vi på varandra på ett annat sätt istället för att bedöma andra efter vad de säger eller vad de har på sig för kläder. Sådana saker tonar bort när vi försöker öva oss att se på varandra som Gud ser på oss. En del av trons verklighet är att vi får dela Guds synsätt på honom själv och på allt annat. Ser vi med trons ögon på varandra, kan vi också ana något av Jesus i varandra. Det är så vi är menade att leva i Kyrkan istället för att skvallra och förtala varandra på kyrkkaffet eller i andra sammanhang. Det är viktigt att försöka att verkligen bli hemma i Kristusmysteriet som är en ständig nåd och gåva. Vi får hjälp genom att läsa Bibeln, fira gudstjänst och ta emot sakramenten. Det är en ständig pågående process att bli hemma i Kristusmysteriet. Det sker även i det vardagliga livet och inkräktar inte på våra arbetsuppgifter utan fördjupar tvärtom vårt sätt att arbeta.

Vi kan fråga oss själva varför vi arbetar. Är det för att förhärliga Gud, för att vara hans medskapare, eller är det för att samla ihop pensionspoäng? Det viktiga är att ha en djupare intention och motivation för arbetet. Då får det ett större djup, en större glädje, även om det kan vara ett tråkigt arbete. I klostren föredrar man ofta tråkiga arbeten, de monotona arbetena, för då har man sinnet mer fritt för bön. Men även ett arbete som kräver vår intellektuella

kapacitet kan kombineras med den djupa Kristusföreningen om vi har den intentionen. Gör vi arbetet till Guds ära, blir det någonting annat än om vi bara känner oss tvingade till det eller gör det för att få lite mer pensionspoäng. Det gäller att evangelisera vår vardag och tro att den rymmer en oerhörd rikedom av Guds närvaro som vi inte alltid har upptäckt eftersom vi tänker på annat. Att under några dagar i stillhet öva upp den förmågan är viktigt. Också under en helg är det alldagligt. Vi stiger upp, borstar tänderna, bäddar vår säng, äter frukost, går i trappor. Alla dessa ting kan bli till stor hjälp för att upptäcka Guds närvaro i vårt liv.

Vi kan under helgen öva in en vardagsmystik och upptäcka livets djupdimension som kristna. Också på ytan finns ett djup. De ytliga saker vi gör kan vi förvandla till vårt sätt att tillbe och förhålla sig till Gud. Det är viktigt hur vi börjar vår dag. Systrarna säger innan tidebönerna börjar: ”Jag offerar min dag till Herren”. De ger oss en ledtråd. Det kan vi också säga hemma. I all enkelhet kan vi säga: ”Jag offerar min dag till Herren. Det är min gåva till dig, Herre. Jag har fått den av dig”. Varje dag är Guds gåva och då blir det min gengåva att göra något vackert av dagen till Guds ära. Det kan vara hur alldagligt som helst. Jag kanske ligger hemma och är förkyld, och då kan jag ge det till Gud som min gåva, mitt offer, eller har jag kanske en ansträngande dag på kontoret, och då kan jag ge det till Gud. Det är viktigt att upptäcka vardagens mysterium. Jag delar min vardag med Jesus Kristus.

Jag är rotfäst i Jesus Kristus genom mitt dop. Jag är kvar i dopkällan. Dopvattnet har inte torkat bort. Det finns ett levande vatten inom mig som väcker mig. Vi glömmer ofta det som är väsentligt och kommer ihåg det som är oväsentligt. Det är en del av arvsyndens. Vi kommer ihåg om någon, kanske en präst eller en lärare, var arg på oss i vår barndom. Jag mötte en gång en kvinna som sade, att det var en präst som varit ohövlig mot henne och sedan dess har hon inte gått i kyrkan. Men det är aldrig försent att upptäcka livets djup och väsentliga nåd, att vi får dela vårt liv med Jesus Kristus, att vi lever av hans liv genom dopet. Vi är infogade i hans mysterium som en lem i hans kropp. Nåden är som ett blodflöde som pulserar inom oss, som binder oss till honom och också till varandra. Under en stilla reträtt irriterar vi inte varandra genom det vi säger, När vi är tillsammans i tystnaden, kan vi ibland komma varandra närmare. Vi är förenade i tyst tillbedjan av Kristusmysteriet. Det fungerar, även om några har lite svårt med tystnaden och hellre skulle vilja ha lite bakgrundsmusik som man har i hissar och varuhus. I varuhuset spelar man musik som gör oss drömmande, så att vi plockar på oss en mängd varor som vi inte hade tänkt att köpa. Vi är ofta föremål för sådan påverkan. Här har vi ingen bakgrundsmusik utan tystnaden. Vi har varandra som påminnelse om att Kristus lever ibland oss.

Vi har fyra begrepp, fyra tankar, att hålla i vårt medvetande. Det första är Guds närvaro. Gud är närvarande i det han har skapat, i det han har gjort. Vi finner spår av honom som pekar på honom. Vi kan ana honom i naturen om vi går ut. Vi kan se hans spår i en människas ansikte. Allt skapat talar om Skaparen. Det är tecken, ett slags sakrament, som pekar vidare. Vi sitter kring ett bord, och då sitter vi liksom vid Jesus bord vid hans sista måltid. Ännu tydligare blir Guds närvaro i liturgin. Så småningom kan vi knyta den vanliga verkligheten till Guds närvaro, till Guds mysterium. Broder Lorens (1614-1691) säger, att Gud är närvarande i oredan i hans kök. Vi behöver inte vänta tills vi har diskat upp, utan Gud är med i oredan. Då blir det också lättare att diska, och vi kan se det som ett sätt att rena och vaska fram något som är vackert och rent. De små sysslorna får en djupdimension om vi ser på dem i Guds närvaro.

Den andra tanken är Guds försyn, ett begrepp som vi kanske inte använder så ofta. Gud har en djupare mening med historien, med det som sker. Det är inte bara världsliga ting. Vi lär oss i Bibeln att vi står i en frälsningshistoria i all dess våldsamhet och tragik, för människan gör motstånd mot Gud. Man försöker hindra det som är gott och sant, men ändå kan man inte ta bort Guds försyn. Också det som har varit smärtsamt, vållat oss smärta och gjort ont, kan vi se i ljuset av Kristi kors. Det kan bli frälst, helat, helgat, förvandlat, om vi har det djupa perspektivet att allt vilar i Guds hand. Han kan förvandla och förlåta. Gud är den ende som kan förlåta allt. Vi människor är kallade att ta del i hans förlåtande kärlek, men vi vet hur svårt det är. Ännu har vi ingen statlig myndighet som ger förlåtelse. Ändå hungrar människor efter att blir förlåtna, helade, omvandlade.

Om vi har perspektivet med Guds försyn som förvandlar det smärtfyllda till något nytt, som förlåter det onda, som helar såren och som botar det som är sjukt, snett och vanställt, får vi också ett helt annat perspektiv på historien. Min historia är frälsningshistoria. Vi har alla med oss smärtsamma minnen, men det behöver inte bli trauman som binder oss. Håller vi fram våra sår till Gud, kan det bli förklarade sår, där vi anar Kristi sårmärken, säger Johannes av Korset (1542-1591). Vi blir påminda om våra sår, när vi ser på systrarnas dräkt. Systrarna har de fem såren på sitt huvud, men vi bär såren inom oss. Vi har alla våra sår, från barndomen, från skolan. Påven talade nyligen mycket strängt om mobbning. Det är satans verk, sade han, att barn mobbar varandra.

Människor gör så mycket ont, och ändå är de inte onda. Det kan vi inte förstå. En del av Kyrkans förkunnelse som man inte förstår i vår tid är, när man säger att det är något ont att göra vissa saker. Men då fördömer ni ju mig, säger någon och får då svaret: Nej, det är för att du skall bli fri från det onda och förlåtas. I vår tid har folk mycket svårt att förstå det. Ändå har man alltid sagt i Kyrkans historia, att Gud älskar syndaren men hatar synden. I vår tid identifierar man sig ofta mer med det man gör än det man är. Då blir det mycket svårt att förstå att Kyrkan tar avstånd från mobbning och annat ont men vill hjälpa människan att bli befriad från det onda och ta emot Guds förlåtelse. Det är viktigt att ha perspektivet med Guds försyn, som liksom välver sig över vår värld. Annars går vi under, när vi ser allt det onda, inte minst i vårt eget hjärta. Det är en befriande sanning att lita på att Gud har gett oss en historia för att vi där skall erfara hans frälsning, hans försyn, vid horisonten.

Det tredje begreppet är Guds vilja. Det jag vill med mitt liv är att göra Guds vilja. Det är min intention. Jag vill göra det som stämmer överens med Guds vilja. Jag vill göra det som är gott, sant, bygger upp, skapar fred och samförstånd, binder människor till varandra och bygger upp. Att ha denna intention i bakhuvudet hela tiden är mycket viktigt. Vi vet inte alltid vad Gud vill, men det är viktigt att upptäcka att vi kan försöka göra Guds vilja genom allt det vi gör. Vi har intentionen att göra det som stämmer överens med hans budskap, med evangeliet, med Guds bud, med Guds ord. Vi vill bli samstämmiga med Gud. Vi vill delta i den lovsångskör som ständigt förhärligar Gud. Vi vill att det vi gör skall lända till hans förhärligande.

Det fjärde begreppet är Guds ära. Vi vill ära Gud genom varje andetag. Vi vill förhärliga honom. Det gör vi på ett helt speciellt sätt i liturgin. Men det finns också en vardagslivets liturgi. Det kan vara att diska, lappa och laga. Förr stoppade man strumpor, och det var ett typiskt arbete där man kunde ära Gud. Man måste göra om det om och om igen, eftersom strumporna inte höll så länge. Det finns monotona, alldagliga uppgifter då vi verkligen kan tänka på att vi gör handlingarna till Guds ära. Borsta tänderna måste vi göra gång på gång.

Allt det vi gör kan vi göra till Guds ära, för att behaga Gud, för att ”*faire plaisir au bon Dieu*” (för att behaga den gode Guden), som Thérèse av Lisieux (1873-1897) säger.

Då vill vi också behaga varandra. Det är naturligtvis skillnad mellan att behaga Gud och att behaga varandra, men genom att behaga varandra behagar vi Gud. Vi kan ära varandra, även om vi tycker att det går för långt att behöva ära de besvärliga människorna i affären som tränger sig före i köerna. Vi kan övervinna irritationsmomenten, störningsmomenten, och ära varandra till Guds ära och se på varandra som Gud ser på oss. Så småningom kan vi skärpa vår blick och uppfattningsförmåga, så att vi ser och märker att vi faktiskt kan evangelisera vår vardag.

Alla de saker som sker i vardagen kan bli en del av vår tillbedjan och stärka oss i föreningen med Kristus, för vi är i Kristus. Vi behöver inte alltid tänka på det. Det är ibland en svårighet att vi tror att bön och andligt liv mer är en tankeverksamhet än en trosverklighet. I traditionen knyter man ofta bönen till hjärtats slag. Varje hjärtslag är en akt av kärlek och förhärligande av Gud. Hjärtat slår hela tiden. Den ryske pilgrimen knöt sina böner till hjärtats slag för att hela tiden bli kvar i Kristus. Det är ett missförstånd att tro att bönen mer är tankeverksamhet än själva livet.

Bönen kan kombineras med allting annat. Med bön menar jag den djupa, ständiga Kristusrelation som vi har fått del av genom vårt dop och som sedan kan uttryckas i liturgiska böner och i allt slags formulerade böner. Den underliggande verkligheten finns där hela tiden, den ständiga relationen och dialogen med Kristus som oftast är ordlös. Det uttrycks naturligtvis också i ord. Vi behöver använda allting för att förhärliga Gud. Men vi kan ibland märka att vi säger orden utan att de riktigt fastnar på insidan. Sedan kan vi ibland märka att vi kan vara djupt förenade i Gud i ordlös bön och i bön utan tankar. Det behöver inte alltid vara en tanke eller en bild.

Vi skall se senare vad det är som är våra egentliga böneinstrument. Hittills har vi bara fått fyra begrepp att komma ihåg: Guds närvaro, Guds försyn, Guds vilja och Guds ära. Det är mycket praktiska och konkreta saker för att bli kvar i Kristusmysteriet, så att det mer och mer kan bli något av en mystisk erfarenhet. Det kan helt enkelt ”funka” och är inte bara ord, begrepp, något abstrakt, utan det är det liv vi lever. Vi delar Kristi liv. Han lever i oss, talar till oss, ser på oss och vi försöker besvara allt detta. Han ger sig själv till oss i sin död och sin uppståndelse. Vi tar emot det och låter det bära frukt. I Completoriet övar vi upp den totala överlåtelsen till Gud, det som man ibland kallar den lilla dagliga döden för att på morgonen stå upp. När vi tittar oss i spegeln på morgonen kan vi se något av påskdagens jubel. Vi får en ny dag då vi får stiga upp för att ära och förhärliga Gud. Hela vårt liv är en övning i att förvandlas av mötet med den levande Guden, att helgas och förenas ytterligare med honom.

Vi ber för varandra om denna nåd. *Herre, Jesus Kristus, du är mitt ibland oss. Du är med oss. Du ser på oss. Du talar till oss. Hjälp oss att besvara all denna nåd. Hjälp oss att ta emot den. Hjälp oss att låta det ske. Hjälp oss att bli mottagliga, så vi kan ta emot det som övergår allt vårt förstånd, allt vad vi kan önska och drömma om, den fullhet som du har reserverat för var och en av oss, en fullhet av liv, nåd och glädje. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Föredrag II

Vi ber om den Helige Andes hjälp och ljus. *Herre, Jesus Kristus, sänd oss din Helige Ande, så att vår mun, vår ande och vårt liv alltid kan prisa dig, vår Herre, ty allt vad vi är, är din gåva till oss, och allt vad vi gör är vår gåva till dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Som kristna är vi medvetna om att allt är Guds nåd, att allt är Guds gåva. Vår existens, vårt liv är en ständig gåva som vi tar emot mitt i vårt dagliga liv. Hur gör vi då för att besvara denna gåva? Jo, vi försöker göra vårt liv till en gengåva. Vi försöker bevara intentionen att allt det vi gör är något vi gör för Guds skull, för Guds ära. Vi försöker följa hans vilja och finna vår djupaste glädje i att vi faktiskt kan ge någonting till Gud. Det är egentligen ingen självklarhet. Allt har Gud skapat. Allt har han gett oss, och vi kan se att vi har en plats, en plan i Guds försyn och att vi genom vårt liv kan ge Gud något. Vi kan bidra till att livet blir bättre för andra och för oss själva, så att Gud blir ärad genom vårt sätt att leva. Att bli kvar i den atmosfären är mycket viktigt. Annars är det lätt att andra känslor tränger sig in av missmod, misstro och missnöje.

Vi skall citera en text av Elisabeth av Treenigheten, som kan hjälpa oss att fokusera på den ständiga gudsnärvaron i vårt liv. Hon skriver: ”Gud i mig, jag i honom. Det må bli vårt valspråk. Vad det är välgörande att förnimma Guds närvaro inom oss, helgedomen som vi bär allra djupast och mest fördolt inom oss. Det är där som han alltid är, även när vi inte med känslan förnimmer hans närvaro. Låt oss aldrig lämna honom ensam utan låt oss göra vårt liv till en ständig bön”.

Här an knyter Elisabeth till en innebörd av trons mysterium, att vi genom dopet är bebodda av Gud, att vi som Paulus säger är ett tempel, en helgedom, där Gud själv har tagit sin boning. Gud är inte långt borta utan han är oss närmare än vi är oss själva. Det är inte något vi direkt kan känna eller förnimma, utan det är en trosverklighet. Vardagsmystiken skall visa oss att trons mysterium berör oss i det vanliga livet. Påskens mysterium, Kristi död och uppståndelse, är något som präglar vårt liv. Likadant är det med den trossanning, det mysterium som handlar om att vi är bebodda av Gud, att han lever i oss varje stund, och att vi därför kan ha en ständig relation till honom.

Återigen är det ganska sällan vi förnimmer trons mysterium med våra känslor och sinnesförmögenheter. Därför måste vi så att säga lära oss hantverket. Den kristna mystiken och spiritualiteten försöker ständigt visa oss att vi har instrument, antenner, för att få kontakt med Gud. Vi har, som Paulus säger: tro, hopp och kärlek. Det är i första hand genom dem vi får kontakt med Gud. Tro, hopp och kärlek är ingjutna i oss genom dopet. I mystiken talar man om våra övernaturliga organ. Vi har naturliga organ som gör att vi kan se på, ta på och känna varandra. Vi har sinnesförmögenheter som gör att vi kan relatera till den här verkligheten.

Men vi har också fått organ, tro, hopp och kärlek, som hjälper oss att få kontakt med Guds osynliga verklighet. Det vet vi naturligtvis. Vi tror på Gud, hoppas på honom och älskar honom. Det är de organen vi får öva upp när vi försöker leva i Guds närvaro här och nu. Vi kan få stöd av den verklighet vi lever i. Det försökte vi se i förra föredraget. Om vi litar på att allt är skapat av Gud, ser vi hans tecken. I vår del av världen är vi ganska beroende av naturen och skapelsen. Vi blir glada när det är vackert väder. Ser vi en liten blåmes som fladdrar förbi,

blir vi uppiggade. Vi är beroende av den skapade verkligheten. Den hjälper oss, men den innersta kontakten med Gud är genom tro, hopp och kärlek, de teologala dygderna.

Vi kallar dygderna teologala, eftersom de kommer från Gud som en nåd, som en gåva och de för oss tillbaka till honom. Vi kan endast tro på Gud, eftersom han tror på oss. Han tror så mycket på oss att han har skapat oss. Vi är inte tillfällighetsprodukter som vi ibland kan tro, utan Gud har i sin försyn planerat oss för att vi skall bli hans avbild, ta emot hans nåd och förvandlas från syndare till helgon. Gud har stora ting i beredskap för oss. Någon kanske säger, men "lilla jag" är väl inte så mycket värd. Vad kan jag ha för betydelse i det stora världsalltet? Jo, Gud har en oändlig tilltro till oss. Därför skapar han oss och placerar oss här. Vi försöker besvara detta genom att tro på honom och överlåta oss till honom.

Gud har älskat oss med sin oändliga kärlek. Vi försöker besvara hans kärlek med vår lilla fattiga, futtiga kärlek, men vi får hjälp av hans kärlek för den är ingjuten i oss. Jesus vill hela tiden visa oss att vi kan växa in i denna kärlek, så att vi kan ge vårt liv för Gud och vår nästa. Vi kan älska våra fiender, fastän vi kanske inte har minsta sympati för dem och det behöver vi inte ha. Den kristna kärleken är något djupare.

Då får vi också ett hopp, något som i vår tid är så försummat och bortglömt. Ibland vilar det en slags hopplöshet över vår tillvaro och vårt samhälle, ett slags missmod. Tillvaron blir bara sämre och sämre. Därför är det viktigt att vi får hoppet som leder oss framåt på Guds väg. Den franske författaren Charles Péguy (1873-1914), som har skrivit "Portalen till hoppets mysterium", liknar tro, hopp och kärlek vid tre systrar som är ute på pilgrimsvandring. Man kan heta Faith, Espérance och Charity. Tron och Kärleken, de lite äldre systrarna, är inbegripna i ett djupt samtal. Framför dem går Hoppet, som skuttar och leder dem framåt.

Ofta är det hoppet som får oss att gå vidare, att inte tappa tilliten och förtröstan. Därför är hoppet så viktigt i vår gudsrelation. Ofta koncentrerar vi oss på tron och kärleken, men vi glömmer ibland hoppets roll. Hoppet är den lilla systemen, den lilla men envisa kraften som inte släpper taget om oss. Det är tragiskt att hopplösheten i vår tid ofta har avlöst hoppet. Människor har inget hopp, en följd av sekulariseringen. Det är inte så lätt att omedelbart känna hopp, när vi läser om världens alla tragedier och olyckor från morgon till kväll. Förlusten av tro, hopp och kärlek i en alltmer sekulariserad värld gör människans liv tyngre.

Då tron, hoppet och kärleken försvinner kommer istället misstron. Man litar inte på någonting. Ibland kan man ha visst fog för det. Politikerna lovar guld och gröna skogar, men det blir inte så mycket av deras löften. Det smyger sig in en misstro till allt och alla, om vi inte har tron. Vem skall vi då lita på om vi inte har en gud? När hoppet försvinner, blir det missmod. Man försöker då fylla sin värld med alla slags apparater. När kärleken börjar tyna bort, blir det också missnöje. Konsumismen, vår tids förhärskande ideologi, bygger på att vi skall bli missnöjda med det vi har. Hela tiden trappas förväntningarna upp att vi skall få något bättre. Man blir alltid kvar i ett slags missnöje. Äntligen har man fått den efterlängtade produkten, men så hör man att det finns någonting annat som är ännu bättre och som man då måste ha. Äntligen har man lyckats spara ihop till den dyra jackan, men den blir snart omodern.

I vårt vardagliga liv måste vi mer och mer växa in i trons, hoppets och kärlekens atmosfär, som förenar oss på djupet med Gud, den Gud som bor i oss, den Gud som ständigt är närvarande. Att bli kvar i atmosfären av Guds närvaro är viktigt, men samtidigt är det lätt att

bli förströdd, att komma bort från detta. Därför behöver vi knyta Guds närvaro till det som man ibland gör i meditation och bön, till hjärtats slag, till andetagen, till vår kropp. Närvaron berör inte bara tanken och sinnet, utan det finns något som förbinder oss med Gud, också i vår kropp. Vi kan uttrycka vår överlåtelse till Gud genom att falla på knä, öppna våra händer och ögon. När vi öppnar våra ögon på morgonen gör vi det för att vi vill se spåren av Guds närvaro i vårt liv. Vi vill glädja oss över allt han ger oss och tacka honom för allt det vi får istället för att bara klaga och vara missnöjda över att det kanske morgonen därpå blir dåligt väder. Men då tackar vi honom också för det. Vi är beroende av den omgivande verkligheten. Den präglar oss.

Vi kan präglas av den atmosfär vi lever i, om vi försöker leva av tro, hopp och kärlek. Vi har en möjlighet att omprogrammera den omgivande verkligheten, att se Guds spår i en värld, där Gud inte tycks vara befintlig. För många som kommer till Sverige från en mer kristen eller katolsk miljö kan det vara svårt att placera sig i det som tycks vara ett mycket sekulärt och gudlöst sammanhang. Då gäller det att i naturen hitta de spår som finns som alltid påminner om Gud. Vi har i Sverige kommunvapnen som är mycket katolska. I Stockholm ser vi Sankt Eriks bild på flaggor och brunnslock. I Botkyrka ser vi Sankt Botvid med fisken. I Södertälje finns S:a Ragnhild. I Järfälla ser vi lammet med korsfanan. I Håbo kommun finns också lammet med korsfana. Västerås och Sigtuna har M för Maria. I Luleå har vi Petri nycklar. Vi kan tycka att det är lite överdrivet, men om vi försöker öppna ögonen ser vi tecken som kan styrka oss och påminna oss i vår tro.

Ser vi på varandra kan vi bli mycket uppbyggda, för det är Guds avbild vi ser i oändliga variationer. Men ofta fastnar vi vid det yttre, vid en dålig frisyr eller att någon ser arg ut. Vi fastnar vid petitesser istället för att låta människor påminna oss om Gud. Människan är Guds avbild, skapad till hans ära. Även i sin utsatthet, förtvivlan eller besvikelse är hon skapad av Gud och kallad till hans eviga liv. Vi måste öva upp tron, hoppet och kärleken för att förstå, att varje dag är ett liv i Guds närvaro till hans ära, en gåva vi får för att göra det bästa av den.

Vi kan påverka, omprogrammera en till synes sekulär verklighet, så att den sjuder av Guds närvaro. I helgonens liv ser vi att de hade förmågan och viljan att göra något stort av det lilla och alldagliga, något som i princip inte beror på vad vi har för plats i världen, i samhället. Överallt och alltid är det möjligt att bli kvar i Guds närvaro, att se på sitt liv som en Guds gåva, där vi får vara med att gestalta detta liv.

Om vi hamnar på en arbetsplats där de inte alls har förståelse för kristen tro och tycker att katolikerna hör hemma på Mars eller någon annan planet, har vi desto större möjlighet att omprogrammera dem vi möter och visa att vi är utsända här för att göra denna jord lite bättre. Vi har ett val att träffa. Om jag i mitt vardagliga liv vill möta Gud, leva av hans kärlek och ta emot den, hjälper jag till att förvandla den omgivande verkligheten. Man kommer till en ny arbetsplats och känner sig lite bortkommen och blyg och vill kanske inte omedelbart tala om att man är katolik och att man vill hjälpa till att frälsa de andra. Så småningom börjar de märka att jag är katolik. Då kommer det ibland lite vassa och aggressiva kommentarer. Jag tycker först att det är jobbigt, men det betyder att de på något sätt är träffade, för annars skulle de inte reagera utan vara likgiltiga. Efter en tid kan man märka att om någon har det jobbigt eller en svårighet är det katoliken man ber om hjälp. Ibland är det bättre att säga: "får jag lov att be för dig" än "nu skall jag be för dig". Vi måste vara kloka som ormarna. Om vi visar oss någorlunda öppna och beredvilliga kan vi hjälpa till att öppna horisonten för Guds närvaro.

Märkligt i Sverige är att det finns mycket få som är övertygade ateister. Frågar man människor om de tror på Gud svarar de: ”Jag är inte religiös, men det finns kanske någonting annat. Ibland tror jag på Gud”. Det beror kanske lite på vädret eller hur man känner sig. Det finns ofta en öppning, en liten dold möjlighet att öppna sig för Gud. Den attityden beskriver Johannes av Korset genom att tala om fönsterluckorna. Allt kan hjälpa oss att ana något om Guds verklighet och Guds handlande. I Spanien, där det är varmt och solen bränner, täcker man för fönstren med tjocka fönsterluckor för att skydda sig, eftersom man inte vill att solen skall tränga in och göra det jobbigt. Men Johannes av Korset säger, att det alltid finns små sprickor i fönsterluckorna, så att Guds ljus kan tränga in. Så är det, även för en människa som säger, att hon inte vill veta av det religiösa och bli religiös och att man inte får tränga sig in på hennes mark. Det finns alltid små sprickor, där Guds ljus kan tränga in. Guds sol går upp för både onda och goda. Guds nåd strömmar ut över världen, och vi kan ibland utan att vi riktigt förstår det förmedla detta budskap till människor. Men vi kan också bli hinder, och det måste vi också komma ihåg. Speciellt i en tid då vi kristna och i synnerhet vi katoliker är ännu färre, identifierar man oss med hela Kyrkan och hela tron. Är vi lite besvärliga eller inte riktigt genomskinliga kan vi hindra dem på vägen till Gud. Vi har vår frihet. Vi har vår uppgift att vara Guds sändebud, Kristi medarbetare. Men då måste vi också mer och mer öppna oss för den verkligheten och tro, att vi bär Guds verklighet inom oss, att vi verkligen är ett heligt tempel, som vi ibland putsar upp.

Fastetiden är en sådan rengöringstid då vi försöker göra oss av med onödigheter, det som binder oss och fånglar oss och håller oss borta från Guds väg. Vi har också ett ansvar för att vårt liv, vårt vittnesbörd skall kunna bli äkta. Det fina med kyrkoåret är att det har olika karaktärer. Under fastan betonar vi mer allvaret i kallelsen, omvändelsen, att vi avstår från mycket av det som tynger oss. Vi börjar om på nytt, går till bikt, gör bot. Vi följer Kristus efter i hans utblottelse, hans lidande, hans tid i öknen för att kunna ta emot påskens överskott av glädje och jubel. Vi gör oss tomma på onödigheter för att ta emot det väsentliga. Om vi inte har gått igenom den processen är det svårt att ta till sig påskens jublande glädje. Då faller påskan liksom platt till marken. Rytmen i livet är mycket viktig att tillgodogöra sig. Fastans allvar och sorg över världens och Kristi lidande får oss att längta efter påskens fulla nya liv och djup. Sedan får vi tiden under året, den gröna perioden, att leva av detta budskap. Den tiden är en vardagstid, där vi försöker smälta allt det stora vi har tagit emot i mysteriet genom ett alldagligt liv i Guds tjänst och till Guds ära. Sedan kommer advent med förväntan, förberedelse och hopp inför julen, Guds människoblivande. Vi växer in i trosysterierna och låter dem fastna på oss.

Mystik innebär att trons objektiva sanning blir inkarnerad, besannad, i oss och att vi präglas av detta budskap. I varje mässa ber vi: ”Din död förkunnar vi, Herre, och din uppståndelse bekänner vi, till dess du återkommer i härlighet”. Trons mysterium blir så tydligt när vi firar sakramenten, just för att vi skall omprogrammeras av trons mysterium, att det skall fastna på insidan, så att vi blir kvar i Guds närvaro och lever till Guds ära och finner vår glädje i att vi får leva detta liv, samtidigt som vi hela tiden omvänder oss från den gamla människan som finns där. Under vardagen försöker vi öva upp omprogrammeringen genom att ta emot Guds nåd. Det är inte helt självklart och lätt för oss att ta emot något. I vår kultur är det lite svårare att ta emot hjälp. Jag talade en gång med någon som bodde i ett hus, där det fanns en gammal dam som släpade på tunga kassar. Hon ville inte ha hjälp att bära kassarna. Hon klarade sig själv. Vi vill inte vara beroende av andra utan vill stå på egna ben. Många vill inte ta emot en kärlekstjänst, om någon t.ex. reser sig upp i tunnelbanan. Om någon gör mig en tjänst, tror jag

att jag också måste ge en gentjänst. Man har förlorat förmågan, att ta emot, att öppna sig för tecken på godhet och medkänsla. Att öva upp den förmågan är mycket viktigt.

Vi ser på livet som Guds stora gåva till oss. Vi får ta emot och låta Gud älska oss. Vi överlåter oss till honom och gläder oss över den gåva han ger oss i Jesus Kristus. Mystikerna har genom tiderna försökt beskriva detta på olika sätt. Den tyska medeltidsmystiken använder begreppet *Gelassenheit*, som har med det svenska ordet låta att göra. Man låter något ske. Vid bebådelsen säger Maria: "Låt det ske med mig som du vill". På latin översätter man det ännu mer korthugget, *fiat*, må det ske, låt det ske. Jungfru Maria kan hjälpa oss mycket att växa in i den rollen. Bebådelseögonblicket är så viktigt i frälsningshistorien, i det kristna livet, att man ber *angelus* tre gånger om dagen. Man identifierar sig med Jungfru Maria som tar emot budskapet om att Gud skall födas till världen. Vi lever oss in i hennes mottaglighet och öppenhet för Jesus, för Guds människoblivande. Om hon inte hade tagit emot honom, vad hade då hänt? Hela frälsningshistorien bygger på att en kvinna säger ja till Gud. Man kan tillspetsa ännu mer, som den helige Bernhard av Clairvaux (1091-1153) gör i en text. Han säger att när ängeln kommer med detta budskap till Maria är det som om hela världen höll andan, från tidernas början till slut. Vad skall hon nu säga? Skall det bli "ja" eller det gamla vanliga "kanske, i morgon, när vi har tid, när vi blir pensionerade". Det är mycket lätt att inte säga ja, att skjuta upp, att hitta förevändningar. Jungfru Maria symboliserar i den kristna frälsningshistorien mänsklighetens, Kyrkans och varje människas "ja" till Gud, till Kristus. Hon som är vår Moder kan hjälpa oss att också säga *fiat*, att säga ja.

Det finns ögonblick i livet då man måste säga "ja" för att vara trogen. Att säga det lilla ordet "ja" är så viktigt, och det får vi öva upp dag efter dag. Det ligger i vårt kristna liv att vi hela tiden ställs på prov, även om vi kanske inte riktigt märker det. Livet är fullt av valsituationer. Under fastetiden tänker vi på Jesu tid i öknen där han frestas. Det är viktigt att se hur vi ser på en frestelse. Om vi ser frestelsen som något enbart negativt som drar oss bort från Gud, har vi förlorat redan från början. Frestelsen är menad som ett tillfälle att ta ett mer medvetet steg mot Gud. Vi ställs inför ett val mellan någonting som är bra eller dåligt eller något som är bra eller bättre. Hela livet är uppfyllt av sådana valsituationer. Meningen är att vi medvetet, frivilligt skall välja det som är enligt Guds vilja och till Guds ära. Gud frågar oss om vi älskar honom mer än allt det andra. Det kan vara något som tilltalar oss. Frestelsen handlar inte om likgiltiga saker utan om något viktigt, där vi ställs inför ett val. Det sker för att vi skall växa i konsten att överlåta oss.

Den heliga Teresa av Avila (1515-1582) använder det spanske ordet *trabajo* (arbete), när hon talar om frestelse. Gud arbetar på oss och ställer oss inför val för att vi skall ha en chans att visa att vi motsvarar hans kärlek, att vi vill göra avkall på något som vi kanske tycker om och som talar till oss, för att Gud skall bli ännu viktigare för oss. Frestelserna ingår i Guds pedagogik. De hjälper oss att fostra vår vilja och göra den mer likformig med Guds vilja. När Gud blev människa har han själv gått igenom frestelser. Det kan vara lite svårt att ta till oss att Gud har frestats i öknen, men här är evangeliet mycket tydligt. Det finns frestelser till makt och herravälde. Vi måste komma ihåg att vi ständigt är föremål för frestelser. Vi kan byta ordet frestelse mot *trabajo*. Det är Guds arbetssätt. Han vill fostra fram en djupare överlåtelse, en djupare kärlek till honom, eftersom vi får välja och vi är fria att välja. Ibland gör vi fel, men det är aldrig slutgiltigt, utan vi kan alltid vända om.

En annan aspekt av Guds barmhärtighet är att vi alltid kan vända om och börja om på nytt. När man frågade ökenfäderna vad de gjorde i öknen hela dagarna svarade de: ”Vi faller och vi reser oss”. Det vi gör vi också. Vi faller och vi reser oss. När folk besöker karmelitsystrarna i Glumslöv frågar de dem vad de gör hela dagarna. De faller och de reser sig. Det är en förenklad bild, men hela vårt dagliga liv är uppfyllt av sådana exempel. Ofta kan vi tycka att det är ganska likgiltiga saker, men om vi skärper vår uppmärksamhet kan vi visa vår kärlek till Gud i de små valsituationerna. Varför gör vi någonting? Varför väljer vi en sak och inte en annan? Vi kan alltid ha med oss intentionen att göra allt till Guds större ära, *ad majorem Dei gloriam*, som är jesuiternas valspråk. I jesuitisk mystik talar man om *indifferentia*. På svenska skulle vi kunna tala om liknöjdhet, att vi inte låter oss drivas av våra känslor utan av en djupare övertygelse om att i valsituationerna kan vi välja något som ger Gud större ära. Jag behöver inte hela tiden tänka på hur jag känner för något eller vilken sinnesförmögenhet som det tilltalar utan jag får borra mig djupare in.

Därför är det viktigt att bli kvar i den inre helgedom, som Elisabeth av Treenigheten talade om, eller rättare sagt lita på att vi har en sådan. Den svenske, lutherske mystikern Hjalmar Ekström (1885-1962) talar om den inre kammaren. Vi har en inre kammare inom oss, där vi lever i ständig gudsnärhet. Den franske författaren Paul Claudel (1868-1955) talar om att vi har en inre, helig punkt, där det alltid bes Fader vår inom oss. Kristus lever i oss och han ber hela tiden Fader vår inom oss. Hela Treenigheten lever i oss och vi bär detta mysterium inom oss. Vi kan alltid falla till ro där och få ny kraft.

Men vi kan också, som Elisabeth av Treenigheten säger, tillbe Treenigheten i de andra, speciellt i dem vi kanske inte känner omedelbar sympati för. Men om vi ser dem som ett Guds tempel där Gud bor, blir det kanske lite lättare att hantera våra känslor. Är det några vi tycker om, är det kanske ännu lättare, men då finns risken att vi bara fastnar vid vår sympati. Elisabeth skrev en gång ett brev till sin syster som levde i världen och avundades dem som levde i kloster. Systemen sade att i klostret kunde de be hela dagarna, men det är så jobbigt ute i världen. Elisabeth var då obönhörlig och sade till systemen att så får hon inte tänka. Gud har placerat henne där och gett henne uppgiften att ta hand om småflickorna. Medan hon pysslar om dem kan hon tillbe Treenigheten i dem. De är ett levande tempel.

Även bland de människor man står nära och som man kanske mer dras till av en mer känslomässig kärlek, kan man dyka ner i den djupare förståelsen av människans värdighet. Gud är närvarande i varje människa och i den döpta människans på ett ännu tydligare sätt, eftersom hon blir Guds tempel. Det kan vara lite svårt i vår tid att smälta, att vi som kristna har fått en större nåd, en större värdighet. Vi är så präglade av jämlikhetstänkandet att vi nästan skäms över att vi har fått mer. Men det har vi fått, och det innebär också ett större ansvar, en större uppgift, en större helig plikt att ta vara på det vi har fått. Den kristna bönen har en annan ontologisk verklighet än den icke kristna bönen. Det är svårt för andra människor att ta till sig, att vi har fått en nåd som de inte har fått men för deras skull.

Vi kristna får mer eftersom Gud vill något mer av oss. Han förväntar sig mer av oss. Men det innebär också att vi delar vår bön med Kristus eller rättare sagt att vi ansluter oss till hans bön. Det är därför han lär oss Fader vår. Vi får be till Fadern som också är vår Fader. Vi får dela Fadern med Jesus, om vi skall uttrycka det lite alltför mänskligt. Vi får tillträde till Fadern i och genom Jesus. Vi återkommer till Paulus' älsklingsuttryck ”i Kristus”, som han lär ha använt 225 gånger i sina brev. Vi lever alltid i Kristus. Vår bön är en bön i Kristus. Vårt liv

här på jorden sker i Kristus. Vi är aldrig utan honom. Det är en oerhörd hjälp för oss att bli kvar i bönen, när vi blir medvetna om att vi delar Jesu innersta relation till Fadern. Fadern ser något av sin Son i oss. Så djupt förenade med honom är vi. Då går vårt liv ut på att bli mer och mer likgestaltade, mer och mer förvandlade genom nåden, så att något av Jesu helighet skymtar fram i oss.

Det är därför Kyrkan tar sig friheten att helgonförklara människor. Den processen är möjlig, och det är egentligen något otroligt. Det är möjligt att förvandla en syndare till helgon. Den ende som Jesus helgonförklarade var rövaren vid hans sida. ”I dag skall du vara med mig i paradiset”. Det är ännu mer otroligt, för det var säkert en fruktansvärd förbrytare. Det är något av det svåraste för oss att ta till oss att Gud genom sin förlåtelse och sin nåd kan göra något så stort. I detta sammanhang brukar man peka på polismördaren i Frankrike, Jacques Fesch (1930-1957), som man vill försöka helgonförklara, även om polisfacket inte är så entusiastiskt. Gud kan förvandla en människa så totalt, även om hon bär med sig svåra synder. Det är möjligt men samtidigt svårt. När man hade alla krigsförbrytarrättegångarna var det väldigt få som ångrade sig. Men det fanns några i alla fall. Det är därför Kyrkan lägger så stor vikt vid att ledsaga folk fram till dödsbäddarna. Tyvärr ringer många först när de sjuka är medvetlösa. Från sjukhuset ringer de ofta mycket sent. Ibland tänker familjen att man inte vill skrämma upp mamma. Kommer det en präst blir hon livrädd. Men det är faktiskt livräddning det är tal om. Människor kan inför döden ofta öppna sig på ett annat sätt, även de som har slutit sig. För en präst, och också för vanliga människor, är det något av de största nådesögonblicken att få vara med vid dödsbäddar. Tyvärr är det många som är rädda för att gå till de döende och därför dör många ensamma i vår tid.

Gud arbetar ständigt på oss, och vi försöker då besvara detta frälsningshandlande. I Maria får vi en bild av den helt frälsta människan, som hjälper oss att säga ”ja” till Gud i alla våra valsituationer, att överlåta oss, att leva av tro, hopp och kärlek och inte bara följa våra sinnesförmögenheter, känslor och stämningar utan verkligen se på hela vårt liv som en ett liv till Guds ära, till Guds tjänst. Vi kan då finna vår glädje i att Gud har denna tillit och tilltro till oss, att han hoppas på oss och ger oss sin oändliga kärlek. Det är därför man också talar om mystiken som en brudmystik. Kristus är Brudgummen, och han har utvalt varje människa, varje själ till sin brud. På svenska blir det lite lättare att ta till sig brudmystiken, eftersom ordet människa på svenska är femininum. En tuff kille kan ha det lite svårt att se sig som Kristi brud. Varje själ, varje människa, är på något sätt också identifierad med Jungfru Maria, den som säger ja. Det kan vara svårt för många i vår tid att ta till sig brudmystiken, att Kristus är vår Brudgum, att man liknar relationen mellan Jesus och människan med den innersta mänskliga verkligheten för att vi skall få en bild av hur djup denna förening är. Kristus är hela Kyrkans Brudgum och varje lem i Kyrkan har del i denna brudrelation. Även om man i vår tid har lite svårt med det språket, är det ändå viktigt att peka på, att hela den bibliska, patristiska och mystiska traditionen använder det språket för att hjälpa oss att förstå hur djupt förenade vi är med Kristus. Kyrkan är både Kristi brud och Kristi kropp. Man måste använda flera olika uttrycksmöjligheter för att vi skall få en bild av helheten.

Sammanfattningsvis kan vi gå tillbaka till det som Elisabeth sade som skall vara vårt valspråk: ”Gud i mig, jag i honom”. Gud lever i mig och jag försöker leva i honom. Vi kan också använda den heliga Birgittas (1303-1373) ord: ”Jag vill inte använda minsta lilla stund till annat än Guds ära”. Den kristna mystiken är samstämmig men talar i olika tonarter. Vi har fått varje minut, varje ögonblick som en gåva av Gud, och då vill vi använda den till hans ära,

för att behaga och glädja honom, genom att göra hans vilja, genom att försöka göra det som är gott, sant, äkta och barmhärtigt. Varje ögonblick kan vi också se som en frestelse, en valmöjlighet. Gud arbetar på oss. Vi ställs inför val. Någon kanske gärna vill ha en viss apparat och drömmer om det under reträtten istället för att tänka på Gud. Vi måste också kunna välja våra tankar. Vi kan inte bestämma vilka tankar som kommer in i oss. Det kan vara hatiska och bittra tankar, men vi kan välja bort dem, även om de dyker upp igen. En frestelse är mycket ihärdig. Den är som en igel som fastnar, men vi behöver inte gå in på den. Vi kanske får kämpa länge för att bli av med en viss frestelse, speciellt dem som rör aggressivitet och sexualitet, som är mycket ihärdiga. Men vi är inte slavar under dem, utan vi kan medvetet säga: "Nej, Herre, den här tanken vill jag inte veta av. Den här frestelsen avvisar jag". Sedan kommer den igen om en minut. "Nej, Herre, jag väljer dig. Du är viktigare för mig än detta". Här får vi stor hjälp av Jungfru Maria. Vi ber rosenkransen och de andra Mariabönerna för att vi skall dela Marias relation till Jesus. Vi skall liksom dras in i hennes hjärta och med henne säga "ja" till Jesus. Vi mediterar över Jesu mysterier tillsammans med henne. Vi lånar så att säga hennes ja-ord till Jesus. Vi låter hennes ord genljuda inom oss. Vi smyger oss in i hennes hjärta för att besvara Jesu Hjärtas kärlek. Kyrkan ger oss många hjälpmedel för att bli kvar i den ständiga bönen, i den ständiga vardagsmystiken. Vi är här på reträtt under helgen för att sedan sändas ut för att evangelisera vardagen. Vi är ständigt föremål för Guds kärlek och vi försöker besvara den. Vi försöker göra det bästa av allt det vi fått. Vi ber om den Helige Andes kraft och styrka.

Herre Jesus, sänd oss din Helige Ande på vår färd genom livet. Hjälp oss att se detta liv som en pilgrimsfärd tillsammans med dig, så att varje ögonblick blir ett ögonblick av nåd, då vi får ta emot dig, besvara dig och ära dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag III

Vi ber om den Helige Andes ljus och hjälp. Herre, sänd oss din Helige Ande, så att vi mer och mer kan se hur du verkar i vårt liv, vilken stor nåd och kärlek du ger oss och hur mycket du vill använda oss för ditt rike här på jorden. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi försöker se att hela vårt vardagliga liv är ett liv, där vi lever av Kristi fulla verklighet, av hela Kristi mysterium. Som döpta är vi ständigt förenade med honom och tar emot hans nåd. Genom nåden kan vi också bygga upp denna värld till något bättre. Vi är anförtrödda en livsuppgift oavsett vad vi har för funktion här på jorden. Det kan vara mer i det fördolda livet, t.ex. i ett kloster med gamla, sjuka människor som aldrig går ut. Det kan vara ute i samhällets alla funktioner. Vi behöver bli övertygade om att hela vårt liv, det som är vår existens, är ett liv till Guds ära, i hans tjänst. Vi är skapade till hans avbild, att bli hans barn i Jesus Kristus. Vi är bebodda av Gud genom dopets nåd. Vi är ett Andens tempel, där ständigt Guds röst ekar, där ständigt det levande vattnet porlar fram. Att upptäcka vår värdighet som kristna är viktigt. I en julpredikan skriver påven Leo (400-461): "Kristen, erkänn din värdighet".

Vi pekade på att den kristna bönen är något helt speciellt, eftersom vi genom nådens gåva får dela Sonens inre relation till Fadern. Vi får säga Fader vår. Vi får ansluta oss till Jesu bön. Det finns många hinduer, judar och muslimer som kan vara mycket frommare än vi, men vi har ändå fått något mer. På det ontologiska planet är vår bön någonting annat, eftersom vi har fått den inre delaktigheten i Sonens relation till Fadern. Det kan tyckas övergå oss helt och fullt,

men ju mer vi litar på det, ju mer vi växer in i denna verklighet, desto rikare blir vårt liv och desto mer frukt kan vi bära för Guds rike. Det är något som präglar vår vardag.

Nu är vi här en helg, men det är för att förbereda oss för vardagens alla möten, utmaningar och se det som ett äventyr, då vi får en dag som aldrig är den andra riktigt likadan. Även om vi har ett enahanda liv, även om vi tycker att det inte händer så mycket i vårt lilla liv, är det en dag som aldrig kan upprepas under hela världshistorien. De möten jag har, det jag erfar kommer aldrig att upprepas på exakt samma sätt. Jag har fått min frihet, min nåd, att medgestalta denna verklighet. Jag kan göra något vackert av den dag eller det ögonblick som Gud anförtror mig. Jag är inte bara ett passivt paket, utan genom nåden aktiveras jag i Guds tjänst.

Den katolska synen på frälsning och rättfärdiggörelse innebär att vi inombords förvandlas av nåden. Vi blir delaktiga av Guds nåd på ett sätt som gör att vi kan samverka med nåden, det man kallar synergism. Det är inte bara en passiv process som Gud ger oss del av, utan vi blir medaktörer i frälsningshistorien. Vi blir liksom Mose och profeterna, apostlarna och kvinnorna vid graven delaktiga i det som Hans Urs von Balthasar (1905-1988) kallar teodramatik. Historien, livet, är ett slags drama som ibland lutar mer åt tragedi och ibland mer åt komedi. Vi deltar i skeendet. Vi får vara med att forma det. Vi ser det allra tydligast i helgonens liv och i profeternas liv i det Gamla testamentet, ja, i alla de människor som har ställt sig till Guds förfogande, så att de är med och gestaltar och gör Guds rike tydligt. Det är viktigt att komma ihåg, att om inte vi går in som aktörer, finns det andra aktörer som kan ha en annan agenda. Om inte vi försöker göra det vi kan för att skapa kärlek, rättfärdighet, barmhärtighet omkring oss, kan det antingen bli ett vakuum eller komma in motsatta krafter. Därför är det så viktigt och så underbart när vi upptäcker att vår vardag är något stort där vi kan bidra till att Guds kärlek, rättfärdighet och försoning sprids. Vi har en underbar uppgift här på jorden. Vi betraktar det som sker inte som likgiltiga skeenden utan som skeenden som talar om Gud, och hjälper oss att ta emot honom och göra det han vill att vi skall göra i en viss situation.

Återigen får vi citera Elisabeth av Treenigheten. Hon säger: "Betrakta varje lidande och varje glädje som en gåva direkt från honom. Ert liv blir då en ständig kommunion, eftersom var sak som händer blir ett sakrament som skänker er Gud". Ett sakrament är enligt teologin ett synligt tecken på Guds osynliga nåd och verklighet. I katolsk tradition har vi sju sakrament. Sakramenten vilar på en sakramental verklighet, som innebär att allt skapat, allt det som händer och sker, kan peka vidare på en annan värld, på Guds värld. Vi ser tecken på Guds närvaro i skapelsen, i historien och i vårt eget liv. Verkligheten är på något sätt genomskinlig och släpper igenom Gud. Vi har fått de teologala dygderna, tron, hoppet och kärleken, för att fånga upp signalerna. Annars ser vi bara ett skeende som inte har någon mening eller något mål. Vi ser inte att det har med Gud att göra och inte heller att det berör oss. Vi blir åskådare till livet, inte medaktörer. Samtidigt är det inte lätt att få denna röntgenblick som gör att vi kan se Gud bakom det som sker och se Guds försyn bakom historiens skeende. Där ryms, som Elisabeth säger, allting, både lidande och glädje. Det är mycket viktigt att det som sker relateras till Gud och hjälper oss att ta ställning för honom. Vi blir då inte bara passiva åskådare till en föreställning utan vi är med på scenen. Vi är med och bestämmer världens gång. Som vi påpekat kan varje handling vi utför göras till Guds ära. Minsta lilla sak kan förena oss med honom.

Det sakramentala synsättet är mycket typiskt för vår katolska livssyn. Sakramenten är viktiga. Men de vilar på en grundval, en allmän sakramentalitet. Allt skapat är ett synligt tecken på en osynlig verklighet. När vi får del av dopet, blir vi infogade på ett ännu tydligare sätt i en ständig kommunion, en ständig gemenskap med Gud som gör att vi kan tolka det som sker utifrån vår tro. Genom dopet får vi del av påskens mysterium, Kristi offer, Kristi lidande och död och hans uppståndelse. Vi skulle kunna säga att tron ger oss ett par glasögon. Vi ser samma verklighet som alla andra, men vi ser den genom påsken, genom Kristus den Korsfäste och genom Kristus den Uppståndne. Tron ger oss en röntgenblick, så att vi ser på allting i Kristi ljus. Vi ser en lidande människa och det ser alla, men vi ser Kristus i henne. Ibland är det mycket påtagligt, men ibland glömmen vi det. Det är lätt att glömma sina glasögon. Det är då samma verklighet vi ser, men vi ser den på ett annat sätt. Så är det också när vi försummar att se med trons ögon. Det är samma verklighet men ändå inte samma, eftersom vi då inte ser att det som sker har med Kristus att göra.

Varje lidande och varje glädje som vi erfar och varje händelse är något som förbinder oss med Kristus som vill frälsa hela verkligheten. Han vill använda oss för detta. Vi är ständigt föremål för Kristi frälsande kärlek, för att vi också skall bli hans medaktörer. Han vill använda oss för sitt verk på jorden. Sakramenten hjälper oss att växa in i den ständiga kommunionen med honom. Därför talar vi om kommunion i mässan. Vi tar emot kommunionen tillsammans som Kristi folk, och vi växer också samman genom den. Det är lite svårare att förstå i vår tid som är så individualistiskt präglad, att det är Guds folk som blir frälst. Vi är inte enskilda individer som lever i ett vakuum, utan vi påverkar varandra och hjälper varandra. Vi tillhör de heligas samfund, de heligas gemenskap. Gud vill frälsa hela sitt folk och det är ett ständigt pågående skeende som vi är med om.

När man i Sverige säger att man är frälst, menar man ofta att man har kommit till en djup omvändelse. Man har lämnat det gamla livet, men egentligen fortsätter frälsningen. För vissa människor kan det vara en Paulusupplevelse. Man slungas ur hästen. Man lämnar ett syndigt och olyckligt liv och tar emot Gud. För andra är det ett stilla inväxande. Men frälsningen måste fortsätta. Vi håller på att bli frälsta. Vi håller på att förvandlas. Det finns ännu något kvar för Herren att göra i oss. Det kan många som kommer från andra traditioner upptäcka. De kan ha gått igenom en mycket omvälvande upplevelse. Det är något mycket stort, men när det emotionella och känslomässiga lite tonar bort, kan man bli mycket utsatt och inte veta vad som händer nu och vad man skall göra. Många som kommer från en väckelsekristendom vänder sig i vår tid också till de klassiska mystikerna och helgonen, för där får de råd att arbeta vidare, när allt tonar ner, när de starka känslorna, den stora upplevelsen ebbar ut och det blir lite tråkigt. Då kan det vara jobbigt att höra att det skall vara tråkigt att gå i mässan. Det är ingen underhållningsmaskin. Många katoliker skulle behöva den stora omvändelsen. De behöver skakas om och få något från karismatiskt håll eller väckelsehåll för att väckas till liv. Men också de som kommer från väckelsetraditionen upptäcker, att de behöver den klassiska, katolska, ortodoxa visheten för att härda ut i det tråkiga, i öknen, i vardagen. Det kan vara en av den nutida ekumenikens stora vinster att man tar vara på olika aspekter från varandra.

För de flesta är det kristna livet ett vardagsliv, ganska tråkigt, men inte så tråkigt som vi tror. Helgonen kan hjälpa oss att se, att när vi väl upptäcker vilka möjligheter vi har att i de små vardagliga tingen ta emot Kristus, då förvandlas allt. Kanske inte på det emotionella och känslomässiga planet, men på trons, hoppets och kärlekens plan kan vi alltid öppna oss för

Guds nåd, ta emot honom och lyssna till hans tilltal. En av de mest spännande uppgifterna i vårt liv är att evangelisera vår vardag. Hur kan jag möta Gud vid frukostbordet och hur kan jag förvandla tidningsläsandet till något som liknar bibelläsningen? Jag kan gå igenom mitt vardagliga liv och tänka efter vad det finns för möjligheter att öppna mig för Gud i alla de vardagliga tingen. Fastetiden är en tid när vi tänker efter lite extra vad vi gör med vår mat och hur vi använder vår tid. Hur kan vi befria oss från vissa bindningar till onödigheter? Ibland behöver vi unna oss en granskningstid, en slags andlig besiktning. Vi skickar bilen på besiktning, men då och då måste vi också skicka iväg oss själva, så att vi synas lite i sömmarna och ser vad vi gör. Var har det rostat till sig och var har det gått i baklås? Var har jag fastnat i självgodhet och var har jag fastnat i en slags depressiv modlöshet? Vi kan påverka humörsvängningarna eller stämningarna.

I Sverige kan folk tacka för en stämmingsfull gudstjänst, men om det inte är stämmingsfullt tackar man för det mesta inte. Våra barn och ungdomar är ofta mycket ärligare än vi och säger: ”O, vad det är tråkigt att gå i mässan”. Men det skall vara tråkigt! Vi är inte här för att underhållas. Vi är här för att delta i Kristi offer och ta emot hans mysterium. Det är svårare att fatta för nutidsmänniskan som ständigt underhålls, som ständigt har någonting i öronen att lyssna på. Hela tiden skall det hända någonting. Då är det svårt att gå in i en annan dimension, den liturgiska dimensionen, det heliga uppreparandet, den heliga monotonin, den heliga rutinen. Det är väldigt svårt för dem som är fostrade att det ständigt skall vara något på skärmen. Därför måste vi ha tålmod med de unga och försöka hjälpa dem att se, att här är det något djupare, något större vi får vara med om. Men det tar tid att växa in i den dimensionen. Vi är alla påverkade i en tid när vi hela tiden överöses med ord, bilder, intryck, stimuli. När vi kommer till mässan på söndag kan vi tänka, att nu skall vi äntligen ta emot Guds frid och stillhet. Så dyker det upp någon bild och plötsligt märker vi att vi tänker på någonting annat. Vi kan inte göra så mycket åt det. Vi kan försöka skjuta undan de störande tankarna, men vi är utsatta för ständiga stimuli som dyker upp, ofta just i stillheten när det inte händer någonting annat. Eller så kan det vara problemen på jobbet. På jobbet är det alltid jobbigt, men vi får tro att det som sker är Guds sätt att jobba på oss. Det är han som verkar i vårt liv, också genom besvärligheter, samarbetsproblem, omplaceringar och löneförhandlingar. Vi får upptäcka att i vår vardagssituation är vi ständigt föremål för Guds omsorg och kärlek, tvärsigenom det som sker. Vare sig det är något jobbigt eller något glädjerikt, vare sig det är lidande eller glädje, fungerar vår gudsrelation, vår dialog med Herren.

Vi kan ta emot Gud på många olika sätt i vårt liv. Vi har inte alltid upptäckt att vi kan ta emot honom också när det är tråkigt, när han tycks långt borta. Det ser vi i Psaltarpsalmerna. ”Varför har du övergivit mig?” Ibland är vi lite för väluppfostrade i vår bön och säger, att vi älskar Herren av hela vårt hjärta. Nästa ögonblick glömmar vi honom. I vissa ögonblick är vi mycket fromma, men nästa ögonblick är det som om han inte fanns där. Det är därför viktigt att översätta alla sina tankar och känslor till bön så som vi ser i Psaltarpsalmerna. Vi kan ibland bli lite chockade, när det talas om hat, vrede och gudsförnekelse. Allt mänskligt material finns i Psaltaren. Det börjar ofta med klagomål. Det ligger i människans natur att klaga, gnälla. Men så småningom förvandlas klagandet till lovsång. Många psalmer som börjar med Herre, varför tillåter du mina motståndare att behandla mig så, eller varför har du övergivit mig, går så småningom över i tacksägelse.

Vi kan förändras medan vi ber. Jag kan börja med att klaga och säga till Herren, att det var så hemskt på jobbet en dag och att jag aldrig mer vill gå dit. Sedan kan det steg för steg gå över i

tacksägelse, då jag tackar för att någon i alla fall tittade lite vänligt på mig. Vi kan reagera olika. Sven Stolpe (1905-1996) sade en gång: ”Det är ingenting ont i dem, men det är ingenting annat heller”. Vi kan bearbeta känslorna. Någon sade att han misslyckades med allt, men han kunde i alla fall vara ett varnande exempel. Ser vi utifrån Guds perspektiv är det aldrig riktigt hopplöst.

Även synden och det fruktansvärda som sker, får oss att ropa om Guds nåd och förbarmande, om vi bevarar kontakten, relationen, dialogen med Gud. Det kan rädda oss från vardagens tyranni och göra det svåra till något befriande, inte något som tynger ner oss och gör livet tungt och svårt. Även om det kan vara tungt och svårt, är vi inte slavar under det som sker omkring oss, utan vi är fria att behandla allt material. Det har Jesus lärt oss, och det är därför Gud har gett oss två kinder. Om någon slår oss på den ena kinden kan vi vända den andra till. Men det hänger på oss, om vi verkligen vill leva vårt liv till Guds ära. Är det vår djupaste intention i livet att behaga Gud, att visa honom vår kärlek, att ära och förhålliga honom, då kan vi göra det, även om vi är ett varnande exempel, även om vi tycks misslyckas med det mesta, även om vi i människors ögon inte är mycket att ha. I vår tid bedöms man ofta efter hur mycket man har presterat och om man har uppfyllt kvoten.

Men Gud har en annan måttstock. Det är därför vi behöver en kategori människor som ofta glöms bort i vår tid, de som har Downs syndrom. Man brukar säga att de är de enda människor som inte kan hata. Men snart finns de inte längre. I Danmark har de nästan försvunnit. När vi människor börjar bestämma vilka människor som skall få leva eller inte, blir vissa en utrotningshotad ras. Därför är det viktigt att vi lyssnar till Guds ord, till Guds bud. När vi var i Indien hörde vi att det stora problemet är att det fattas omkring hundra miljoner kvinnor och flickor, eftersom man har de selektiva flickaborterna, speciellt i Kina och Indien. Då vänds allt upp och ner.

Det är viktigt att vi ser vårt ansvar i det lilla men också i det stora för att förverkliga Guds dröm, Guds vision, Guds rike. Vi kan tycka att vi inte kan påverka hela världen. Men vi kan påverka den lilla vardagsvärld som är vår. Där kan vi göra stora ting i det lilla. Man brukar säga att i varje familj, varje församling, varje gemenskap finns de små, grå mössen som i bakgrunden bär upp kommuniteten eller församlingen. Ofta märker man dem först när de är döda. Så länge de är där nöjer de sig med att i bakgrunden ställa till rätta, rätta till det som ingen bryr sig om, plocka upp papper från golvet, sätta fram en ren askkopp. Det är de små, ödmjuka i landet, *anawim*, som man talar om i det Gamla förbundet, de fattiga, de små, de ödmjuka som inte märks och syns, men som ofta bär upp gemenskapen. Besöker man ett kloster möter man nästan alltid några gamlingar. Jag besökte en gång ett karmelitkloster i Belgien, där de hade galler och gardiner i samtalsrummet. Då hörde man hur de rullade in en mängd rullstolar och sängar och sedan såg man några strålande systrar. De kunde inte göra mycket, men de kunde nicka vänligt. Många gånger har jag besökt sådana kloster, och där finns nästan alltid någon gammal broder eller syster som inte säger någonting men sitter och nickar och tittar vänligt. Kan vi inte göra någonting annat kan vi i alla fall nicka vänligt till varandra.

Vi kan också evangelisera med våra ögon. Det finns människor som bara genom att se på oss har utstrålat något av godhet, vänlighet, omtänksamhet. De gånger man mötte påven Johannes Paulus (1920-2005) såg han liksom rakt in i hjärtat. Det vare en djup ömhet och kärlek. När Maria Elisabeth Hesselblad (1870-1957) saligförklarades fick vi gå upp och hälsa på påven.

Då sade han någonting till mig, men när han var äldre var det svårt att urskilja vad han sade. Jag förstod inte vad han sade, men han såg på mig, och det räckte. Vi kan inte alltid säga en massa fina och visa saker, men vi kan alltid se på varandra och förmedla något av Guds omsorg och kärlek genom vårt sätt att se på varandra. Det finns människor som genom sin blick kan förmedla något av Kristi blick. Att göra det är något vi kan vi öva upp. Vi kan se på en människa såsom Kristus skulle ha sett på henne. Vi är ju förenade med honom. Vi är lemmar i hans kropp och vi kan förmedla Jesu nåd och kärlek till varandra liksom vi gör i fridshälsningen i mässan, där vi får förmedla Kristi frid, Kristi godhet till varandra. Vardagslivet rymmer många möjligheter.

Det kan vara bra att tänka igenom vilken del som är den svåra delen av min vardag. Var är det jag tycker att det hakar upp sig, inte är så lyckat, inte så bra, men också var är det i vardagen jag verkligen erfar Guds närvaro? Vi har ofta både en styrka och en svaghet.

Självkänedom är mycket viktig. Gud har gett oss nådegåvor. Vissa har en möjlighet att erfara Guds närvaro och kärlek när de dricker kaffe eller te. Vi har alla en del av verkligheten där vi känner Guds närvaro rent spontant. Det kan vara i naturen. I vår kultur i Nordeuropa betyder ofta naturen mycket för att vi skall komma Gud närmare. I andra kulturer är det människorna som är tecken på Gud. Vi kan tänka efter om det är lättare att möta Gud i tunnelbanan eller på spårvagnen eller om det är likgiltigt. Det kan också vara bra att gå igenom sin dag och tänka efter om man är morgonmänniska. Strålar jag av glädje och erfar påskdagens morgon när jag stiger upp, eller är det på kvällen när jag kommer igång med lovsången? Det är så olika. Vi kan så småningom öva upp förmågan också på de svagare delarna av vardagslivet. Vissa har lättare att vända sig till Gud i sorgen, när det händer något tråkigt, andra när det är något glädjerikt.

För vissa är korset viktigare än uppståndelsen. Men vi måste få in helheten och det får vi i mässan. Där får vi vara närvarande vid Kristi offer på Golgota. Kristus frambär sig själv på ett sakramentalt sätt i mässan. Offret återupprepas inte, men det blir sakramentalt närvarande i sin frälsande kraft. Samtidigt får vi en försmak av den himmelska bröllopsmåltiden. Både kors och uppståndelse finns med när vi bekänner trons mysterier. Vi kanske inte alltid tänker på att det är en sammanfattning vi gör precis efter konsekrationen. ”Din död förkunnar vi, Herre, din uppståndelse bekänner vi, till dess du återkommer i härlighet”. Vi har en sammanfattning i mässan i ord men också i de sakramentala tecknen. Det är därför vi behöver eukaristin, så att hela vårt liv blir ett eukaristiskt liv i tacksägelse för Guds välgärningar.

På bilder av Teresa av Avila finns det ofta en pratbubbla med orden *Misericordias Domini in aeternum cantabo* (Herrens välgärningar skall jag lovsjunga i all evighet). Det handlar om inställningen att vi genom eukaristin blir eukaristiska människor, tacksamhetens människor som hela tiden lovsjunger Gud för hans välgärningar istället för att klaga över det som inte var bra. Vi kan också påverka den inre atmosfären inom oss. Är jag en gnällspik eller en lovsångsmänniska? Ofta finns det lite av varje och då måste vi ha tålmod. Det kan börja med att gnälla och klaga, men sedan kan det gå över i lovsång.

I själva mässan ser vi exempel på alla bönen modaliteter. Vi bekänner vår ånger och vår synd. Vi får förlåtelse. Vi lovsjunger Gud. Vi sjunger Halleluja. Vi faller ner i tillbedjan. Hela mässan är ett slags böneskola. Därför behöver vi mässan, eukaristin, för vårt vardagsliv, så att vi kan hantera allt det som sker utifrån vår tro, utifrån vår Kristusgemenskap. Då blir varje nu-

ögonblick viktigt. Nu möter jag Du. Nu kommer Du, Gud, mig till mötes och jag kan bejaka det. Jag kan ta emot Dig. Sedan vet vi att vi inte alltid gör det.

Thérèse av Jesusbarnet sade, att hon inte kunde låta tre minuter gå förbi utan öppna sig för Gud. För oss kan det vara tre timmar. Vi har inte alla övat upp öppenheten för Gud och vi har inte samma förmåga, men grundbudskapet är detsamma. Vi har fått trons, hoppets och kärlekens gåvor för att kunna relatera till Gud i livets alla omständigheter. Han är överallt närvarande. Han vill överallt möta oss, tala till oss och hjälpa oss, och vi kan överallt och alltid ge honom äran, tacka och förhärliga honom.

Då blir också tiden viktig. Varje ögonblick har någonting av evigheten över sig. Guds dimension är alltid evigheten. Det är något oerhört att vi som är så präglade av tiden kan möta honom som lever i evigheten mitt i vår tid. Det är ett sakramentalt tänkesätt att nu-ögonblicket är ett slags sakrament på evigheten. Vi säger i teologin att för Gud är allt lika närvarande, nuvarande. Himlen är inte en oändlig rad av ögonblick. Vi kan inte så lätt föreställa oss att allt är lika närvarande. Även det som har skett är närvarande liksom det som skall komma. I eukaristin ser vi att ett historiskt ögonblick, när Kristus instiftade den sista måltiden, blir sakramentalt närvarande här och nu. Likadant är det med evigheten. Den himmelska bröllopsmåltiden blir närvarande i tid och rum för den bibliska människan. Det gäller både judar och kristna. När judarna firar sin påskmåltid, då är uttåget ur Egypten där. Det är sakramentalt närvarande för dem. Det är nu Gud befriar oss ur slavhuset. Det är nu han leder in oss till det heliga landet. Likadant är det för oss när vi firar eukaristin, där vi kan öva oss i att leva i gränslandet mellan tid och evighet. Vi har på svenska ett uttryck att tiden liksom stod stilla. Ibland kan vi erfara rent existentiellt att tiden liksom står stilla. Vi anar något av evigheten mitt i tiden. Men för det mesta rinner allt bara vidare och vidare.

I tro, hopp och kärlek kan vi, när vi firar mässan, både vara med Kristus på korset, vid den sista måltiden och i himlens härlighet här och nu. Det synsättet får vi ta med oss in i vardagen, så att vi också där anar Guds eviga härlighet mitt i tidens skeende. Det kan också handla om Kristi offer på Golgota. Kristus är närvarande i den lidande människan i Syrien. Vi ser Kristus som slits sönder av krig, orättfärdighet och våld. Men vi ser också Kristus som uppstår, när vi ger honom en möjlighet genom att medverka med honom. När vi firar mässan kan det vara bra att tänka efter hur vi kan ta till oss allt detta, så att det präglar vår vardag, så att vår vardag blir en fortsättning av det som sker på altaret och det vi hör i Bibeln. Ord och sakrament skall präglade oss. Mässan tar inte riktigt slut, för det är fråga om en utsändning. Vi sänds ut efter mässan för att praktisera och konkretisera det vi har tagit emot, så att hela vårt liv blir eukaristiskt präglat av den tacksägelse som vi känner inför Kristus. Han vill använda oss för att evangelisera världen och fylla den med lovsång, godhet och barmhärtighet.

Vi ber till sist om den nåden. *Herre, Jesus Kristus, vi får möta dig i mässans mysterium. Vi får ta emot eukaristins nåd för att förvandlas av den, så att vi i vår tur kan förvandla vår vardag till lovsång, tillbedjan, till tjänande av nästan, ja, till att förvandla denna värld att likna ditt rike. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Föredrag IV

Vi ber en bön skriven av en kung, den engelske medeltidskungen Henrik VI (1421-1471).

Herre, Jesus Kristus, du som skapat, frälst och förutbestämt mig till det jag är, du vet vad du vill göra med mig. Gör med mig efter din vilja med barmhärtighet. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi är framme vid den sista stationen eller den första, vilket vi vill. Reträtten avslutas ju aldrig. Nu sänds vi ut till vardagen för att där gå i Jesu sällskap, för att där låta Guds barmhärtighet och Guds vilja styra vårt sätt att leva. Vi citerar Elisabeth av Treenigheten också denna gång. Hon skriver om en reträtt som hette ”himlen på jorden”. ”Syftet med denna reträtt är att den skall göra oss så lika vår tillbedde Mästare som möjligt, ja, mer än det, att vi skall bli ett med honom så att vi skall kunna säga: ”jag lever inte mer mitt eget liv utan det är han som lever i mig. Och det jordiska liv som jag nu lever, det lever jag i tron på Guds Son som har älskat mig och offrat sig själv för mig”. Hon citerar Paulus (Rom 8).

Faktiskt skulle vi kunna se att syftet också med vår reträtt är, att vi verkligen skall bli så ett med Jesus, att vi lever hans liv och att han lever i oss. Meningen är att föreningen med honom som redan finns där alltsedan vårt dop, men som måste förnyas och bära frukt, skall ta ett skutt framåt, så att vi ser att vårt vanliga, alldagliga liv inte är ett hinder. Ibland har vi en föreställning att det är svårare för oss att i vardagen förenas med Jesus än när vi är på reträtt. På ett sätt är det något speciellt att vara på en reträtt, men i grund och botten är det i vardagen samma liv vi lever, i, med, för och genom Jesus. Vardagen är det som uppfyller större delen av vårt liv. Därför är det så viktigt att den verkligen blir till en ständig mötesplats, där vi förenas med Jesus, där vi låter honom se på oss, tala till oss, så att vi kan överlåta oss helt till honom. Vi har hört det många gånger, men ändå är det något nytt i varje sekund. Varje stund, varje situation, varje moment är något nytt, och vi måste hela tiden lära oss det på nytt i nya situationer, i nya konstellationer både på det inre planet och det yttre.

Det är därför vi behöver den Helige Ande. Vår egen förmåga, vår egen kraft räcker inte till. Vi behöver den Helige Ande, som påminner oss, som väcker oss till liv, som ser till att vi öppnar oss. Då är det så viktigt att vi har en öppenhet för Andens inspirationer. Paulus säger i Rom 8 också att Anden stöder oss i vår svaghet. Vi vet inte hur vår bön bör vara, men Anden väddar för oss med rop utan ord eller med utesägliga suckar som det hette i den gamla och mer poetiska översättningen. Anden verkar i oss, inte bara för att lära oss be utan också för vårt sätt att handla, tänka och tala. Därför är det så viktigt att vi gör oss beroende av Anden. Pingsten, som också är ett av Kristi mysterier, talar om att Kristus sänder ut Anden över Kyrkan. Det finns en vacker ikon där lärjungarna sitter i den övre salen i Jerusalem tillsammans med Jungfru Maria och väntar på Andens ankomst. Vi sitter också i den övre salen här hos systrarna. Vi får tro att den Helige Ande också kan tala till vårt inre och att vi representerar Kyrkan här. Vi är inte här bara för vår egen skull utan för att hela kristenheten skall vara samlad i bön. Vi får se oss som representanter för hela kristenheten. Vi vill ta emot Anden, för att han skall komma ner över oss och in i oss när vi sänds ut, så att vi blir mer andefyllda, mer andeledda, mer andliga. Jag frågar ibland människor vad de menar med ordet andlighet, om det är det deras egen andlighet eller det är den Helige Andes. Vi är inte så andliga utan vill kanske helst sitta och dricka kaffe dagen lång eller se på spännande långfilmer och shoppa.

Anden kan göra oss andliga. Andens andlighet kan komma in i vårt liv. Det gör Anden när vi släpper in honom, när vi öppnar oss och låter oss ledas. Han är given till oss. Pingsten har ägt rum. Anden har kommit ner över dem som var samlade i övre salen. Det är en text som man brukar använda vid konfirmationen. På pingstikonerna av Maria och lärjungarna ser man en eldslåga på huvudet över dem. Jag säger ibland till konfirmanderna att de också har en eldslåga över sig, en Andens låga, men de kan inte kontrollera att det är så. De måste lita på att det är så. Detsamma kan vi också säga till varandra. Vi har en Andens låga som vill komma in, upptända oss med Kristi kärleks eld, göra oss levande, väcka oss till liv, förvandla oss. Det är därför vi ständigt måste ropa: Kom, Helige Ande, uppfyll dina troendes hjärtan. Gör något nytt, något gott av oss.

Vi får inte förringa oss själva. Det är inte så lätt att balansera mellan ödmjukhet och högmod, Ibland kan det också finnas en liten falsk ton, då man tänker: Jag duger inte mycket till. Jag är inte andlig. Jag går ju knappt i kyrkan. Jag går på söndagen, men det är bara för att jag inte vill komma till helvetet, som man sade förr. Vi behöver verkligen Andens hjälp och tro att Gud kan göra något stort av oss, även om vi är små, obetydliga, grå möss. Gud har något i beredskap för oss. Vi har faktiskt en större kapacitet att ta emot Anden än vi tror. Vi är skapade till Guds avbild och det innebär att vi har en gudskapacitet.

Någonting i oss längtar alltid efter Gud. Även om vi inte vet om det, även om vi inte har hört om budskapet, finns det någonting i människan som längtar tillbaka till Gud. I alla kulturer och civilisationer ser vi att det finns något. På de första mänskliga konstverken, grottmålningarna, ser vi en slags kult. I alla kulturer och civilisationer, hur rudimentära de än är, finns det en öppenhet för den andra osynliga världen. Det finns en öppenhet för Gud. Man måste då få hjälp så att man inte fastnar vid avgudar, vid falska gudar. Det kan vara allting. Vi kan avguda oss själva. Vi kan avguda Zlatan. Vi kan fastna på vägen. Därför behöver vi Andens vind som blåser bort de falska och förminskade avgudarna.

Vi behöver också Andens vidd för att se vår egen kapacitet eller potentialitet. Vi är kallade att bli heliga och andliga av den Helige Andes kraft. Det är liksom det tomrum som Anden vill använda för att vi skall komma till vår rätt, så att vi verkligen blir Kristuslika, så att vi blir mer och mer genomskinliga för Jesus Kristus. Den processen pågår ständigt. Ända sedan vårt dop har vi fått det lilla senapskornet, det lilla fröet, som sedan skall växa, få näring och utveckla sig. Vi måste ge det tid och möda för att ge det näring. Det får vi genom Guds ord, genom liturgin, genom bönen men också genom det vanliga livet. Vi glömmer ibland bort att det finns det tusen möjligheter att ta emot Anden, att öppna oss.

Vi kan se på det vanliga livet som den fördolda verkstaden, som Hjalmar Ekström säger. Det är den verkstad där Gud arbetar på oss genom sin Ande. Det kommer in ett ganska råbarkat trästycke som skall filas av och mejslas till. Den bilden använder Johannes av Korset om livet i klostret. Det kan låta lite cyniskt, men det ligger något i det. Han säger att man skall betrakta alla de andra i klostret som hantverkare som håller på att fila och hyvla av oss. Vi kan även se på våra arbetsplatser på det viset och bli tacksamma för alla påhopp. Nu låter det ännu mer cyniskt. Johannes av Korset säger också att vi skall törsta efter att bli föraktade.

Vi får inte tolka det bokstavligt, men ändå ligger det en vishet i de orden. Om vi har denna inställning, förväntar vi oss inte hela tiden att folk skall säga vackra saker om oss och tycka som vi. Då blir det lite lättare att tåla örfilarna och de nedsättande kommentarerna. Det rör oss liksom inte utan det går oss förbi. Men vi vet hur svårt det är. Vid minsta lilla kritik är vi som

prinsessan på ärten. Det är inte lätt någonstans att leva tillsammans. En drömprins och en drömprinsessa gifter sig. Efter några år upptäcker de att hon är shoppinggalen och han vill bara dricka öl. Då får de samsas åt och dämpa det jobbiga. Men det klarar man ofta inte av i vår tid, för man förväntar sig något mer av andra men inte alltid av sig själv. Det gör att det är svårt att bygga upp en djupgående, livslång relation i vår tid, också mellan barn och föräldrar. Många skriver böcker om hur hemska deras föräldrar var. Alla gör vi ibland något hemskt, men ibland var det kanske något gott också. Egentligen är det mycket tragiskt att koncentrera sig på det hemska. Hur många har inte gett ut böcker om de hemska föräldrarna, mest om fäderna, för de är alltid värst. Nu börjar man också klaga på mödrarna. I en värld där vi inte litar på Guds nåd och förlåtelse, kan vi haka upp oss på allting. Naturligtvis gör alla föräldrar sina misstag, men något gott har de också gjort.

Så kan vi gå vidare och syna vår mänskliga samlevnad i sömmarna. Allting koms ihåg och vi får bära med oss det vi gjort hela livet. Världen förlåter ingenting och media förlåter ingenting. Frågan är om Kyrkan kan förlåta allting. Jo, det är Guds barmhärtighet som fungerar på det sättet. Men man måste naturligtvis ångra sig och börja om, och det är också svårt, eftersom man inte kan skilja mellan sak och person. Kyrkan säger att abort är synd. Jag kommer ihåg hur arga människor blev en gång, när vi hade samvetsrannsakan inför en biktandakt. Där fanns frågan om man har lurat något försäkringsbolag. Då tänkte några att det är ingen synd. Att lura staten är en dygd i många länder. Det är mycket svårt för oss att förstå att vi gör saker som är dåliga, men det betyder inte att vi är genomruttna själva. Det finns något gott också i de föräldrar som misslyckades och som barnen vände sig mot. Det tragiska i vår tid är att missnöjdheten nästan har blivit regel. När någon dör kommer det ibland två begravningsannonser. Man tvistar om var de döda skall begravas. Vissa vill dela upp askan för att ingen skall bli missnöjd. Och arvet tvistar man förstås om. Människor som aldrig har bråkat kan bråka om en liten näsduk.

Vi har så svårt att tro att vi kan försonas, att vi kan få förlåtelse. Därför behöver vi Guds nåd och kärlek för att leva ett äkta liv tillsammans. Annars hakar det upp sig på alla möjliga platser. Vi kristna är inte alltid bättre utan ibland sämre än andra. Ibland bråkar vi om allt möjligt. När jag var i Belgien blev det ett väldigt bråk, för det var någon som alltid brukade sitta på en bestämd stol i kyrkan och plötsligt satt det någon annan där. Allt kan ge orsak till bråk. I pastoralsrådet sade vi att vi måste bryta med de lutande stolarnas diktatur. Vid kyrkkaffet vill man ha sina vänner, och då viker man stolar och ingen annan får sitta där. Då blir det alltid några som hamnar utanför och aldrig kommer tillbaka till kyrkan igen. Vi människor är experter på att göra det svårt och besvärligt för varandra och allra mest för oss själva. I dag stod det en artikel i tidningen, där ärkebiskop Tutu skrev att i försoningsprocessen i Sydafrika hade han förstått, att det svåraste var att försonas med sig själv, att konfronteras med att man själv har gjort någonting ont, trots att man egentligen är så god.

Att tro att också jag kan bli försonad, att jag kan få förlåtelse kan vara mycket svårt. Det är egentligen bara Guds oändliga barmhärtighet som kan få oss att förstå att det inte finns någon gräns för Guds förlåtelse. Vi lever i ett klimat där ingenting glöms, ingenting förlåts, där allt ältas. Det är då vi måste hålla fram både ångern, botgöringen och förlåtelsen. Det är ingen lättköpt förlåtelse, utan här måste vi klä oss i säck och aska. Jag blir alltid så förundrad när vi hör berättelsen från Nineve, där till och med djuren klädde sig i sorgdräkt och fick göra bot. Hela skapelsen skall på något sätt delta i ångern och botgöringen. Ingenting är oberört. Sedan

kan förlåtelsen, försoningen flöda. När vi kommer till bikt frågar en sträng biktader om vi verkligen ångrar oss. Ja, säger vi, men ibland drar vi lite på svaret. Då tar det tid innan försoningen och förlåtelsen tränger in och förvandlar oss. Ändå är det en av evangeliets goda och glada nyheter att Jesus har tagit på sig vår synd. Han, den oskyldige, har lidit på korset för att befria oss från den börda vi aldrig själva kan befria oss från. Vi kan inte det utan det är han som i sin nåd bär oss upp på träpålen.

När vi sänds ut i livets virrvarr kommer vi att konfronteras med alla de trösklar och svårigheter som gör att vi tycker det är svårt att leva av evangeliet eller rättare sagt, vi tänker inte på det. När det riktigt kör till sig är vi tomma, och det är då vi måste släppa in Anden. När någon säger något riktigt oförskämt, behöver vi ta ett djupt andetag och be om Andens hjälp. Det är bra att ha några repliker i bagaget. Vi måste tro att Anden kan förvandla någonting som tycks hopplöst, också vår inre hopplöshet. Vi kan ibland fastna i en slags kollektiv depression, eftersom den ligger ganska nära i vårt samhällsklimat. Inte för inte har Johannes av Korsets "Själens dunkla natt" blivit karmeliternas bestseller. Någonting av natten känner många människor igen i Sverige. Det är inte bara mörkt och dystert utifrån, utan det mörka finns också på insidan. Det finns något lite dystert över vårt samhälle och vårt land. Det är skillnad på att sitta i en tunnelbanevagn i Stockholm eller i något land där folk vågar prata med varandra, skratta och skämta, medan nästan alla här har en liten apparat framför sig.

Vi kan inte ändra på vår natur, men vi får tro att den Helige Ande kan hjälpa oss att komma ur den kollektiva depressionen. Vi är inte bara passiva offer för det dystra, utan det finns något som kan hjälpa oss att längta ännu mer efter evangeliet, den glada nyheten. När livet är tungt och svårt och går i moll, när det är november i själen, när vi är ute i öknen, när allt tycks lite tröstlöst och modlöst, kan vi längta och hoppas på att molnen skall skingras och att härlighetsstrålen skall lysa upp. Bortom molnen finns alltid solen. Bortom det tunga och svåra finns ett evigt liv i Guds härlighet som då kan skymta fram. Vi kan bearbeta också vår inre värld. Det är något förunderligt med trons kraft.

I kapellet i Glumslöv kom det ofta en gravt förståndshandikappad pojke. Medan föräldrarna levde tog de honom med till mässan. Sedan dog de och han sattes på ett hem. Hans syskon var inte alls intresserade av kyrkan. Men ett vårdbiträde på hemmet förstod att det var något han saknade, något som gjorde honom orolig. Det var kyrkan. Då tog hon honom med till kyrkan på fritiden, trots att hon själv inte hade någon kyrklig förankring. Hon såg att det för honom var det viktiga. Jag sade en gång till systrarna i en predikan, att den som mest levde med i de heliga handlingarna här vid altaret inte var de utan han. Då nickade de. Också en människa som har förlorat en del av sin intellektuella förmåga kan ha en väldig öppenhet för mysteriet, för Guds nåd och kärlek.

På liknande sätt kan det vara hos en människa som inte har förstått något av vad som är rätt och fel. Något av de mest religiösa områdena i vårt samhälle är fängelserna. Där kan man tala öppet om Gud och där kan man göra de ignatianska övningarna. När vi kommer till Kumla brukar vi alltid ha med oss rosenkransar. Men en gång fick vi säga att dessa bara var för katolikerna, för muslimerna ville också ha en rosenkrans. Vi kan inte avgöra vem som är mer öppen för Gud eller ej. Vi kan lära något av alla människor. Gud har en möjlighet att bryta igenom.

Jag tänker också på alla de demenssjuka. Demensen kan ha två förlopp. Vissa blir arga och aggressiva och andra blir oändligt snälla och glada. Frågan är vad det beror på att vissa

tenderar åt det ena hållet och andra åt det andra. Det kan finnas något samband med det tidigare livet. Det är ganska troligt att om en människa har försökt leva i godhet och öppenhet är det något som följer med när demensen sätter in. Vi vet det inte, men vi får tro att något av det djupaste i oss är oförstörbart och bevaras. Vi hade en ordenssyster som i många år arbetade i polska missionen i Skåne. Hon blev över hundra år. När hon blev äldre tappade hon svenskan, men en sak kom hon ihåg. Det var ”Herre, förbarma dig”. Mitt under mässan kunde hon börja ropa ”Herre, förbarma dig”. Först tyckte man att det var lite störande, men Herren kan alltid förbarma sig. Någoting finns kvar, även när mycket av våra kapaciteter bryts ner. Det goda måste vi öva upp. En annan person kanske hade använt svordomar under hela sitt liv och då var det kanske det som var kvar. Det liv vi har levt präglar oss. Har vi försökt att göra det goda, säga det som är sant och gott, får vi tro att något av det blir kvar. Också hos en gravt sinnessjuk människa kan det finnas en frisk kärna. Jag kommer ihåg att det en gång var en kontemplativ ordenssyster som hade mycket paranoida föreställningar. Hon drabbades av något som var det allra värsta man kan tänka sig. Hon trodde att alla systrarna ville beröva henne gudstron. Om man lever i ett kloster där allt går ut på att be och då tror att alla andra ville hindra en att tro på Gud, kan det vara något av det mest fruktansvärda man kan tänka sig. Samtidigt, när den överordnade kom och talade med systrarna, sade han att det djupaste samtalet hade han faktiskt med henne. Hon hade den djupa tron att Kristus var med henne, att Gud var med henne, trots att alla andra ville ta ifrån henne tron. Gud har en förmåga att komma in i människors liv hur detta liv än är. Det är aldrig hopplöst. Guds nåd kan tränga igenom både själens, kroppens och samhällets alla svårigheter och problem. Gud är alltid större. Han kan alltid nå oss, även om vi inte alltid är öppna.

Därför måste vi öva upp Jungfru Marias öppenhet för Jesus och säga: må det ske med mig efter vad du har sagt. Ske din vilja, låt din nåd ta mig i besittning, öppna mitt hjärta för dig under mitt dagliga liv, under mitt arbete och under min fritid. Man brukar säga att vi har en tredelad dag: en tredjedel arbete, en tredjedel fritid och en tredjedel sömn. De flesta människor har en viss balans, även om de tycker att de aldrig är lediga eller inte har något arbete eller att de aldrig kan sova. Vi kan leva i Guds närvaro i arbetet, i fritiden och i sömnen när vi handlöst kastar oss i Guds armar. Om vi vaknar på natten är det naturligt att börja be, och då somnar vi. Man säger ibland att rosenkransen är det bästa sömnmedlet.

I kontemplativa kloster, där man har en timme eller mer tyst bön, är det ibland någon som sitter och nickar till. Det gjorde också Thérèse av Jesusbarnet och Edith Stein (1891-1942). Karl Rahner (1904-1984) säger att sömn, bön och död är besläktade ting. Vi släpper taget, överlåter oss och litar på Gud. I bönen försöker vi överlåta oss och det är likadant med sömnen. Håller vi kvar dagens problem eller oroar oss för morgondagen flyr sömnen. I döden måste vi helt enkelt överlåta oss. Vi kan ibland skjuta upp döden. Jag har hört flera gånger att någon som ligger och väntar på döden, väntar på att en kär släkting eller prästen skall komma. Man kan liksom skjuta upp döden. Jag har själv varit med om att det är som om Gud unnar den döende en liten respit. Men vi kan också tvinga döden att vänta. Jag minns att det en gång var någon som var mycket sjuk men inte kunde släppa taget. Då kom prästen och sade att nu skall det dösa här. Då dog damen. Döden är ett av livets stora nådesögonblick, då vi får lämna tillbaka livet i Guds händer. Livet är en gåva vi har fått, och vi har försökt göra det bästa av det.

Ibland behöver vi rätta till något inför döden genom en bikt, en öppenhet för Gud. Det kan vara i själva övergången, i det vi kallar reningsorten, skärselden. Gud håller i sin ofattbara

barmhärtighet liksom andan i väntan på att reningen skall bli fullkomlig. Johannes av Korset betonar mycket starkt kontinuiteten mellan den reningsprocess som vi har under livet och den reningsprocess som sker i själva övergången, i skärselden. Det var tidigare en konfliktpunkt mellan kristna samfund om det fanns en skärseld eller inte. Men nu ser vi att i många samfund, där man tidigare inte fick be för de döda, gör man det nu. Och man tänder ljus på gravarna. Utan att man riktigt har märkt det, har man accepterat att det finns en möjlighet till rening i själva döden, i själva övergången, att Gud i sin ofattbara barmhärtighet liksom håller andan och låter en människa ta emot den yttersta reningen. Reningsorten är det yttersta beviset på Guds barmhärtighet, något som den heliga Katarina av Genua (1447-1510) betonar. Man vet att man är på väg till frälsningen, men man ser att det ännu är något som behöver helas, renas, brännas bort, någon skönhetsfläck, något som sitter kvar på själens insida.

Vi får alltså se på hela vårt liv som en vandring med Jesus fram till den eviga härligheten och han går med oss. Jesus lever i sin Kyrka. Han är med oss, talar till oss genom sitt ord, genom sina sakrament och genom sin fördolda närvaro på så många sätt. Vi är inte övergivna utan Jesus är vår färdkamrat på pilgrimsfärden, den som leder oss genom detta livs öken in i det förlovade landet. Öppenhet för Jesus är vår dagliga uppgift. Ingen dag är den andra riktigt lik. Det är spännande, men ibland också lite frustrerande, för vi har aldrig lärt oss helt hur Jesus skall komma in i en viss situation och hur vi skall möta honom i ett samtal, i en besvikelse, i ett glädjeämne eller i en konflikt. Det är varje gång något nytt. Vissa saker släpar vi med oss, men det är ändå alltid något nytt. Det är mycket viktigt att vi inte fastnar i det förgångnas svårigheter eller problem. Det är kanske någon som var ovänlig mot mig för trettio år sedan, och nu skall jag möta henne igen. Skall det då behöva präglade det här mötet? Eller jag själv gjorde bort mig på arbetsplatsen. Men det kanske lättade upp stämningen där. Gud kan använda också misslyckanden. Vi behöver inte sörja över spilld mjölk hela tiden. Vi behöver inte fastna vid det som har varit utan kan se att Herren skapar allt nytt. Hans nåd är varje morgon ny. Vi är inte slavar under vårt förgångna liv. Vi försöker gottgöra, ångra och bära det. Vi skall inte heller binda fast andra vid deras misstag och misslyckanden. Det är bra att veta vilken sorts människa man är. Har jag lättare att se mina egna fel och brister eller andras? Ofta lutar vi åt ett visst håll. Då måste vi kunna hantera det bäst och se det som vår uppgift och tro att allt det som vi är med om, allt det som sker, kan hjälpa oss att möta Gud.

Då behöver vi den Helge Ande som väcker oss och får oss att förstå att här kan vi ta emot Jesus Kristus i en viss situation. Här kan jag tala hans ord. Här kan jag göra det som han skulle ha gjort. Här kan jag känna igen honom i min nästa. Här kan jag bidra till att hans barmhärtighet förverkligas. Det är ofta glömskan som är vårt stora problem, inte illviljan eller motviljan, utan det är glömskan, handfallenheten, att vi helt enkelt inte tänker på evangeliet, på det Jesus har sagt, när det händer något oväntat. Vi står där då handfallna. Det är lite olika hur vi är. Vissa är mer spontana och andra är mer eftertänksamma. Det måste vi kunna hantera. Vissa reagerar som Pawlows hund. Slår man dem på ena kinden, slår de tillbaka. Andra är mer eftertänksamma och vänder sakta den andra kinden till. Vi är olika och det måste vi ta med i räkningen. Sedan kan det vara så att den som reagerar mycket starkt också har lättare att be om förlåtelse. Vi är olika.

Att känna sig själv, självkänedom, är också viktigt. Vi får hjälp med det genom regelbunden bikt och andlig ledning. Samtidigt tycker vi att vi inte kommer någonvart. Det är viktigt att erkänna att vi inte av egen kraft kan förvandlas, utan det är Guds nåd som sakta men säkert måste gröpa ur stenen genom nådens vattendroppe. Vi skulle vilja att det kom en flod

meddetsamma, att vi översvämmades. Vissa ögonblick gör det så, men ofta är det den lilla droppen av nåd, den lilla glimten av härligheten, den lilla springan som släpper in Guds ljus.

Som sammanfattning kan vi säga att det är viktigt att verkligen leva av tro, hopp och kärlek. Att öva upp det övernaturliga organet är mycket viktigt. Vi skall inte bara lita på våra sinnesförmögenheter utan i tro, hopp och kärlek närma oss Jesus och dagens händelser, både under arbetstid, fritid och sömn, och se att hela tiden finns det ett sätt att förhålla sig till Jesus Kristus. Då kan den Helige Ande göra stora ting i oss. Han hjälper oss att se att horisonten är vidgad. Guds försyn vilar över oss. Vi lever i Guds närvaro på fast mark. Vi har fått sakramenten, evangeliet, Guds ord, där vi får näring. Vi har fått Kyrkans gemenskap. Vi har fått våra bröder och systrar, änglar och helgon och vanliga smålänningar som hjälper oss. Vi är inte ensamma. Det måste vi komma ihåg. I vår individualistiska tid glömmar vi ofta bort att vi inte är ensamma, även om vi är ensamma rent fysiskt. Stockholm är ensamhushållens stad. Många lever ensamma i sitt hem. När de blir gamla kommer de till det man kallar ett hem eller en förvaring, där de är lika ensamma. Att veta att jag är omgiven av en stor skara av änglar, helgon och vanliga medkristna är mycket viktigt.

I detta sammanhang brukar jag nämna någonting som den förre lutherske biskopen Caroline Krook berättade. Hon brukade besöka en släkting på ett hem. På den tiden delade man rum. Som man ofta gör när man besöker någon så hälsar man också på de andra i rummet. Under de åren hade hon också fått god kontakt med den andra personen. Så dog släktingen, men hon fortsatte att gå till den andra personen. Det var något speciellt med den här kvinnan som aldrig fick något annat besök än det hon fick så att säga av misstag. Hon utstrålade en frid. Då frågade Caroline Krook henne en gång hur hon som tycktes så ensam och övergiven ändå utstrålade sådan frid. Då öppnade hon lådan i sitt nattygsbord och tog upp ett litet fotografi på en av Moder Teresa av Calcuttas (1910-1997) systrar. Kvinnan tillhörde den rörelse som man brukar kalla lidande medarbetare till Moder Teresa. Hennes systrar som arbetar ute på fältet bland de mest utsatta behöver stöd genom dem som ber för dem, offrar sig för dem. Moder Teresa vände sig då till den här kategorin sjuka, lidande, ensamma människor som i vår kultur blir fler och fler. Kvinnan på hemmet hade hittat sin livsmening i att be för en syster, att finna sin styrka i att hon kunde offra sitt lidande, sin ensamhet, sin utsatthet för henne.

Det är en praktisk tillämpning av de heligas samfund, som vi bekänner i trosbekännelsen. Johannes Paulus II brukade när han träffade svårt sjuka och lidande människor säga till dem, att de skulle ge honom sitt lidande och offra det för honom. Det hjälpte honom i hans uppgift. När påven Franciskus kom till Malmö, fick jag åka med honom i den lilla vagnen. Då satt där folk med rullstolar och så fort påven kom till dem stannade han. Det var rörande att se hur många av dem grät av glädje över att påven mötte dem och att de fick ge honom sin sjukdom, sitt lidande, sitt kors. Det är så Kyrkan lever när vi kan offra något för varandra, eftersom Kristus har offrat allt för oss. Livet blir aldrig meningslöst när vi kan offra, när vi kan ge det svåra. Även om det är ett slags martyrium att ligga ensam på långvården, får vi dela Kristi lidande men också finna en mening, en djupare mening i vårt liv.

Vi ber till sist att den Helige Ande alltid skall påminna oss i livets alla omständigheter att vi kan förena oss med Jesus, att vi kan ta emot honom och förvandlas av hans nåd, att det aldrig är utsiktslöst eller meningslöst. Vad som än händer tillhör vi honom, i liv och i död och i all evighet.

Herre, Jesus Kristus, du har kommit till denna jord för att frälsa och helga oss. Hjälp oss att ta emot dig vad som än händer. Hjälp oss att överlåta oss till dig var vi än befinner oss. Hjälp oss att tillhöra dig i liv och i död och i all evighet. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Predikan

Andra söndagen i fastan den 25 februari 2018

Lyssna till honom. Ja, kära systrar och bröder, Fadern säger detta också till oss i dag. Att lyssna till Jesus och hans ord är det som fyller vårt liv med mening, ger lindring i svåra situationer, styrker oss i svårigheterna och får oss att förstå livets alla gåtor och frågor. Hela vårt liv här på jorden är att lyssna till Guds ord, låta det sjunka in i hjärtat och förvandla oss, så att vi kan leva av detta ord och förverkliga det genom vårt sätt att leva.

Det är sällan vi ser härligheten tydligt. Dagens evangelium är ett av de få ställen där härligheten skymtar fram, den eviga härlighet som vi är kallade till, då vi skall få se Gud sådan han är, då vi skall förstå alla sammanhang och se det vi inte kan se här på jorden. Under tiden är det lyssnandet som skall fylla oss, så att vi en gång kan komma in i det saliga skådandet. Hela Kristusmysteriet är den rymd där vi som kristna lever. Paulus använder ungefär 225 gånger uttrycket ”i Kristus”. Det är den rymd, den mark vi står på. Det är där vi lever, andas och är till. Att växa in i den ständiga föreningen med Jesus är den djupa meningen med vårt liv. Genom dopet har vi del av Kristus och hans fulla verklighet. Hans kors och hans uppståndelse är ingjutna verkligheter i oss.

Men också dagens mysterium, Kristi förklaring, är en del av vårt liv som kristna. Naturligtvis går det inte till på riktigt samma sätt hos oss, men själva grunden i detta mysterium är också en del av vår verklighet. Jesus är på väg upp till Jerusalem för att lida och dö och sedan uppstå. Vi är också på väg till att lida och dö. Vi försöker stoppa undan tanken på det, men vi vet att vår livsvandring en gång skall ta slut.

Ofta är livsvandringen mödosam och svår. Ofta förstår vi inte alla sammanhang. Men mitt i det svåra lyser det ibland upp en klarhet, en djupare insikt, en omtumlande Guds närvaro. I vårt liv kan vi alla känna igen något av detta. Livet tycktes vara oförklarbart. Allt tycktes tungt och svårt. Vi förstod ingenting. Vi behöver bara tänka på Abraham och det han fick vara med om. Men mitt i det tunga kan det lysa upp en liten stråle av Guds ljus. Vi kan få ett litet hopp som får oss att gå vidare. Därför är det så viktigt att lyssna till Jesus, så att vi hör också det lilla ordet, det lilla hoppfulla ordet, att vi tar emot den lilla blicken, det lilla tecknet som gör att vi börjar förstå att Gud är med oss. Vi måste under vardagen öva upp oss att lyssna till Guds ord och leva i hans närvaro, så att vi i livets allra svåraste ögonblick inte förlorar fattningen helt utan är öppna för det lilla budskap av hopp, kärlek och godhet som Gud vill ge oss för att hjälpa oss att gå vidare under vår livsvandring.

I dagens evangelium ser vi också hur Jesus knyter ihop det Gamla förbundet med det Nya förbundet. En del kristna tycker att det är jobbigt att läsa det Gamla testamentet. Det är kanske den största frestelse många kan drabbas av. I Gamla testamentet får vi förhistorien hela vägen fram till Jesus. Därför ger Kyrkan oss varje söndag på nytt en läsning som skall belysa budskapet i evangeliet, så att vi ser att det finns en enhet mellan det första och det fulla förbundet. Mose och Elia symboliserar hela det Gamla förbundets vishet. Vi har Mose som

gav oss lagen och Elia som gav oss profetian. De står på förklaringsberget vid sidan av de tre apostlarna för att betona att Jesus är Herre över hela vår skrift, hela vår uppenbarelse.

Uppenbarelsen får vi förvalta. Den får vi bära vidare och den får vi leva av. Därför behöver vi både det Gamla förbundets visa och heliga och det Nya förbundet. Det är vi som kristna som skall ta till oss detta, se till att det bär frukt i våra liv och hjälper oss att leva i Jesu efterföljd, så att vi under vår livsvandring fram till döden och övergången till det eviga livet verkligen kan sprida det hoppets och kärlekens budskap som Jesus har anförtrott oss. Vi är inte bara åskådare till mysteriet, vi är indragna i det. Vi är delaktiga och vi är också medaktörer i Jesu verk här på jorden.

När vi därför i dag får ta emot detta evangelium, är det för att hjälpa oss att bli ännu mer medvetna om att Jesus hela tiden talar till oss, ser på oss med kärlek, hjälper oss och stöder oss, för att vi också genom vårt liv skall förhärlika honom genom vårt sätt att leva. Genom vårt sätt att tala och handla måste det märkas något av Jesus på oss. Om vi är kristna och märkta med hans tecken, får det också, eller borde det få en tydlig profil i våra liv. När vi ser på systrarna som har Kristi korsmärken på sitt huvud, kan vi bli lite avundsjuka. Det syns inte så tydligt på oss att vi tillhör Jesus Kristus. Men desto mer måste vi genom våra ord, genom vårt handlande och vårt sätt att möta människor visa att vi tillhör Kristus och att vi vill hjälpa människor att upptäcka livets djupaste mening i honom, också i de oförklarligt svåra omständigheter som livet rymmer. I vår tid rycker världens alla orättvisor, lidande, förtryck och våld så tätt in på oss. För många människor är det obegripligt att det finns en god Gud mitt i det fruktansvärda. Därför är det vår uppgift som kristna att visa att Herren lever, att hans kärlek bryter igenom också hat, förtryck, våld, mobbning och allt det elände som vi ser med öppna ögon. Han har kommit för att befria oss från det onda, och då måste vi stå där som hans medhjälpare, i den livssituation där vi befinner oss för att kunna ge världen hopp om att Jesus Kristus trots allt har besegrat syndens makt, även när det tycks tvärtom.

Så låt oss i dag ta till oss Faderns röst och hans budskap: ”Detta är min älskade Son. Lyssna till honom”.